

71

titlului

Evoluția Demografică a Populației din Ardeal

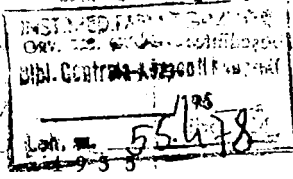
TEZĂ

PENTRU
DOCTORAT IN MEDICINA ȘI CHIRURGIE
PREZENTATĂ ȘI SUSTINUTĂ ÎN ZIUA DE 18 APRILIE 1935

DE

LIVIU MODRAN

23 MAY 2005

UNIVERSITATEA „REGELE FERDINAND I“ DIN CLUJ

FACULTATEA DE MEDICINĂ

Decan : D-nul Prof. Dr. D. MICHAIL

Profesori :

Clinica stomatologică (agr.)	D-nul Dr.	Aleman I.
Bacteriologie	" "	Baroni V.
Istoria medicinei (agr.)	" "	Bologa V.
Patologia generală și experimentală	" "	Botez M. A.
Clinica oto-rino-laringologică	" "	Buzoianu Gh.
Istologia și embriologia umană	" "	Drăgoiu I.
Semiologia medicală	" "	Goia I.
Clinica ginecologică și obstetricală	" "	Grigoriu C.
Clinica medicală	" "	Hațieganu I.
Medicina legală	" "	Keřnbach M.
Farmacologia și farmacognozia	" "	Martinescu Gh.
Clinica oftalmologică	" "	Michail D.
Clinica neurologică	" "	Minca I.
Igienă și igiena socială	" "	Moldovan I.
Radiologia medicală	" "	Negru D.
Anatomia descriptivă și topografică	" "	Papilian V.
Clinica chirurgicală }	" "	Pop A.
Medicina operatoare }	" "	Popovicu Gh.
Fiziologia umană	" "	Sturza M.
Balneologie	" "	Tătaru C.
Clinica dermatovenerică	" "	Teșosu E.
Clinica urologică	" "	Thomas P.
Chimia biologică	" "	Urechia C.
Clinica psihiatrică	" "	Vasiliu Titu
Anatomia patologică	" "	Zugravu Gh.
Clinica infantilă (supl.)	" "	

JURIUL DE PROMOȚIUNE:

Președinte: Dl Prof. Dr. I. Moldovan

Membrii: { " " " I. Hațieganu
 " " " V. Papilian
 " " " C. Tătaru
 " " " V. Bologa

Supleant: D-nl Doc. Dr. V. Cimoca

Memoriei surorii mele Neluța.

Părinților mei, pentru toate sacrificiile făcute pentru mine, drept recunoștință nizuința mea, de a îndeplini cel puțin o parte din speranțele puse în mine. Surorii mele Turica, dragoste de frate.

Domnului Prof. Dr. Iuliu Moldovan, pentru încredințarea subiectului de față și pentru cinstea ce-mi face prezidând această teză, omagii respectuoase.

Domnului Prof. Dr. Coriolan Tătaru, pentru atențiunea acordată și frumoasele cunoștințe dobândite în decurs de mai bine de un an, de când lucrez în Clinica de sub conducerea Domniei Sale, odată cu viile mele mulțumiri, străduința mea de a mă arăta vrednic de încrederea acordată.

Domnului Prof. Dr. Victor Papilian, pentru sprijinul acordat în decursul anilor de studenție, țin să-i exprim odată cu profunda mea recunoștință, admirația față de „omul“, care chiar când ajunge în cele mai înalte trepte sociale, totuș sufletul lui înțelege și pe cei mici.

Rudeniilor și prietinelor afectuoase sentimente.

Simpaticec Iosue Nanti Naghi,
după ceun al stiner ei: opt.

Lini Roduan

Prefață

„Eheu, fugaces Postume, Postume,
labuntur anni.“

(Horatius).

Ajuns la ultima formalitate a unei școlărități îndelungate, o senzație pe care n'aș putea-o preciza mă copleșește. Mai bine de un sfert de veac din viață mi s'a scurs și din acesta $\frac{4}{5}$ pe băncile școlii. Imi vin mereu pe buze cuvintele poetului Horatius: „Vai, cât de repede trec anii“. Și în mintea mea „cântecul amintirilor“ își deapănă firul: Par'că mă văd copil plâpând, ce cu ochii crîșpași de mirare priveam Abecedarul, ignorând cu totul mulțimea cărților ce mă așteptau mai târziu. Pe urmă liceul în care primul an mi-a sădit ambiția de premiant întâiu al clasei, pe care mai târziu în tot decursul celor opt ani a trebuit să mi-o mențin prin muncă. Și câte amintiri nu mă leagă de colegii mei din clasele liceului; și mai ales de vărul Nicolae, camaradul meu de bancă nedespărțit. Lui și tuturora tânărul de azi le păstrează aceeaș caldă prietenie. Iată-mă la Universitate, îmbrățișând medicina, cu entuziasmul balicului și ambiția vechiului licean. Au trecut anii și cu trecerea lor viața și a imprimat din ce în ce mai bine urmele; entuziasmul s'a micșorat cu trecerea anilor și ambiția a scăzut. Viața e un șir de concesii pe care omul și le face sie însuși. N'ași putea să uit niciodată dragostea prietenescă ce mă leagă de foștii mei colegi de cameră din anii studenției, azi Drii Ștefan Vlădușiu și Ion Frățilă; cât mai râdeam pe seama șmecheriei primului și sincerității rurale a celuiilalt.

Deasemenea foștilor colegi de liceu și de facultate, Drii Baci și Moșoiu le voi păstra o sinceră prietinie. De verii Geni și Traian mă leagă o caldă dragoste. Iar vărul Nelu îmi va aduce aminte de vacanțele sburdalnice de vară.

Și cu plăcere mi-aduc aminte de vremea petrecută în cadrele Societății Studenților în Medicină, căreia mi-a fost dată cinstea de-a mi fi într'un an secretar general și în alt an președinte. Cât sbucium, câtă energie finerească am văzut că pulzează în ea; și nu pot să uit niciodată entuziasmul unui Bulbuc și hărnicia unui Dimoftachi. Și de această societate, militantă neclintită a ideologiei studențești renovatoare, pe altarul căreia am depus și eu sinceritatea unei inimi, mă va lega totdeauna o puternică dragoste.

Țin să mulțumesc în acest loc Dlui Dr. Gh. Preda, inspector general sanitar și Dlor Dri L. Ionașiu și Gh. Bolintineanu, cari m'au primit în mod așa de amabil în serviciile spitalicești de sub conducerea Dlor lor, în decursul vacanțelor de vară; permițându-mi însușirea unor cunoștințe practice, ce-mi vor folosi totdeauna în viață. Intregului personal științific al Clinicei Dermato-Venerice pentru atenția și prietenia acordată, le voi fi totdeauna recunoscător. Iar Dlui Dr. P. Râmneanțu îndrumătorul întru alcătuirea tezei de față, afectuoase sentimente de recunoștință.

Și acum ajuns la sfârșitul unei epoci din viața mea mă întreb: încotro călător grăbit? Și-mi vine un zâmbet pe buze, al cărui sens nu știu să-l descifrez, e ironic, sau compătimitor?

Și aducându-mi aminte de cuvintele poetului meu adulat din anii liceului, Eminescu:

„Nu spera când vezi mizerii

La izbânze făcând punte...”

și de cele ale înțeleptului împărat Marc Aureliu: „Fii stăpânul tău însuși și păstrează-ți curajul și în zile bune și în zile rele”; aștept cu liniște viitorul. *Viața e o datorie pe care trebuie să o îndeplinești, dela care să nu pretinzi prea mult și din partea căreia să te aștepți la orice. Și termin cu cuvintele lui Seneca: „A trăi e a lupta”.*

Introducere

„Numărul e forță“

Mussolini

Numele de demografie a fost dat de Achille Guillard la 1855 științei care se ocupă cu: „studiul matematic al populațiilor, al stării și mișcării lor.“

Pentru că orice început de organizare omenească se bazează pe numărul și calitatea indivizilor, evident importanța demografiei este cardinală, pentru orice colectivitate conștientă de existența și de rostul ei.

Importanța demografiei crește enorm de mult și ne apare în esența ei atunci când o privim în cadrul igienei națiunii, care a fost astfel definită de Dl Prof. Iuliu Moldovan.¹ Igiena națiunii se ocupă cu factorii și măsurile, cari determină prosperitatea biologică, calitativă și cantitativă a națiunii în prezent și viitor. Igiena națiunii cuprinde deci eugenia, problema populației și eubiofica națională.

În sens internațional ea apare confuză, controversabilă și lipsită de interes. Caracterul național e lentila, ce o luminează, e farul spre care se îndreaptă corabia, e busola ce arată corăbierului drumul pe care să-l urmeze, pe întinsul nepătruns al apelor.

Populațiunea este elementul viu din care se alcătuește statul și statul nu există decât pentru dânsa. Importanța și puterea statului crește cu numărul locuitorilor săi. Una din condițiile de a ieși biruitor din luptă e numărul. „Numărul e forță“ spune Mussolini, un geniu politic al secolului nostru și care a organizat în Italia o politică de expansiune națională, căci: „spre a însemna ceva Italia trebuie să se înfățișeze pe pragul celei de a doua jumătăți a acestui veac cu o populație,

¹ Iuliu Moldovan: Igiena Națiunii. Biblioteca Eug. și Biop. a „Astrei.“

care să nu fie inferioară cifrei de 60 milioane locuitori.“ „Mussolini ha sempre ragione“, spun Italienii, — el are totdeauna dreptate, pentru că se gândește pentru toți. — Și'n expunerea de motive a legii sanitare române din 1930, legiuitorul își exprimă aceeași convingere: „Un popor mic, oricât de civilizată ar fi, are perspective istorice cu mult mai reduse, decât un popor numeros și înzestrat cu o mare putere de multiplicare.“

De situația demografică a unei țări se bazează toate măsurile de sănătate și prosperitate ale unei nații. Problema populației trebuie să ocupe locul întâi între preocupările oamenilor de stat, căci scopul statului este asigurarea prosperității biologice a cetățenilor săi, iar demografia arată realitatea biologică a unui popor.

Pe lângă aceasta studiul demografiei ar contribui și la lărgirea orizontului intelectualilor de azi, prea unilateralisti și pentru modificarea unei mentalități, dăunătoare statului și periculoasă pentru viitorul său; — căci în fața trupului masiv al națiunii simți nimicnicia ființei tale și ca profilaxie a orgolului, egoismului și materialismului la modă s'ar recomanda tocmai această aprofundare a problemelor de interes și substrat colectiv, care să infiltreze în individ ideea subordonării intereselor proprii, intereselor neamului.

Interesându-mă întotdeauna problemele de interes general și după posibilitățile pe cari le-am avut încercând să militez pentru rezolvarea problemelor colectivității din care am făcut parte, mi-a fost încredințată misiunea de Președinte al Societății Studenților în Medicină din Cluj pe anul de gestiune 1932—33. Societatea noastră având între preocupările sale primordiale o acțiune de propagandă igienică, am fost în plăcuta situație de a putea să beneficiem de sprijinul și sfaturile D-lui Prof. Iuliu Moldovan în calitate de Domniei Sale de Președinte al „Astrei“ și pentru care fapt și'n acest loc să-i aduc mulțumirile mele. Cerând subiectul tezei pentru doctorat, D-sa mi-a încredințat spre tratare o problemă în afinitate oarecum cu sensul preocupărilor mele din viața studențească. La început intențiunea acestei teze a fost să se preocupe îndeosebi cu problema evoluției pe naționalități a populației din Ardeal, desigur chestiunea cea mai ardentă și cea mai interesantă pentru opinia publică.

Din cauza neprelucrării datelor Recensământului general al populației din 1930, referitor la naționalitățile din Transilvania, îmi lipsea elementul de bază al unei astfel de lucrări, Rămâne, altora mult mai competenți decât mine și cu o autoritate consacrată în acest domeniu ca să prezinte opiniei publice, veracitatea unor date statistice, ce sunt

sigur că vor consfinți prin forța numărului, dreptatea stăpânirii noastre pe fiecare glie din pământul acestei țări, căci „existența unui popor nu se discută, ea se afirmă“.

Țin să exprim recunoștința mea față de încrederea acordată de Dl Prof. Iuliu Moldovan, prin încredințarea subiectului tezei de față, — dacă am reușit să aduc un aport cât de mic prin această lucrare, sunt mulțumit că am dat și eu o modestă contribuție în domeniul faptelor de un imperativ categoric pentru existența unei națiuni și căroro Dsa s'a dedicat, ca un apostol.

Demografia nestudiindu-se în decursul școlariitășii medicinei și pentru lucrarea unei asemenea probleme cerându-se cunoștințe destul de numeroase în acest domeniu, cu toată nizuința din partea mea, mi se vor ierta anumite lipsuri prezente în această teză. Nu sunt decât un diletant în această materie, — cum sunt deallfel cei mai mulți în țara noastră, cari scriu astfel de chestiuni, — ori demografia în ziua de azi a luat o mare dezvoltare, cu numeroși specialiști în alte țări și de cari la noi se găesc foarte pușini.

Nu pot să nu relev recunoștința pe care o datorez Dlui Dr. P. Râmneanțu — specialistul Institutului de Igienă și Sănătate Publică din Cluj în acest domeniu și care prin îndrumările prețioase și contribuția personală acordată, mi-a făcut posibilă lucrarea acestei teze, fără dânsul nici nu concep că aș fi putut-o realiza, date fiind numeroasele piedici de cari m'aș fi lovit și cari rămân în culisele acestei lucrări și cari m'ar fi silit „noles, volens“ să renunț la ea.

Domnului Dr. Sabin Manuilă, directorul Institutului Demografic al României, pentru amabilitatea cu care mi-a permis să consult biblioteca institutului, în timp cât am fost la București, cu ocazia unui consiliu al Uniunii Naționale a Studenșilor Creștini Români, — respectuoase mulțumiri.

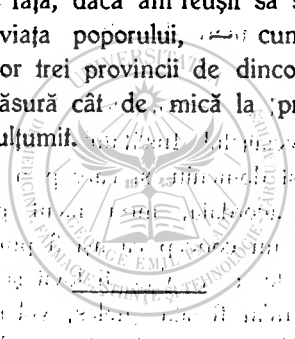
Deasemenea țin să-mi îndeplinesc o plăcută datorie de-a mulțumi Domnului Dr. Ioan Perhaița, cât și celorlalți prieteni și cunoșcuți, cari au contribuit prin munca lor la colectarea și prelucrarea unor date din această teză.

Scopul tezei de față este de a reda o privire retrospectivă asupra diverselor probleme demografice din Ardeal, înțelegând sub această denumire cele trei provincii istorice: Transilvania, Banat și Crișana-Maramureș, în care sens se întrebuițează cuvântul și de către Buletinul Demografic al României.

Munca cea mai migăloasă a fost aceea de a calcula datele statisticii maghiare din 1901—1910 la teritoriul actual al celor trei

provincii de dincoace de Carpați; aceasta în vederea posibilității unei comparații reale asupra evoluției populației înainte și după războiu. Pentru Banat și Crișana-Maramureș s'a scos mișcarea fiecărei comune dela 1901—1910 din Magyar Statisztikai Közlemények Népszámlálás; după bineînțeles s'a făcut în prealabil identificarea numirei române, cu cea ungurească; — care lucru de multe ori n'a fost ușor și după aceea s'a făcut calcularea datelor pe plase, care pe urmă s'au totalizat pe regiuni istorice, după mediu rural și urban. Pentru Transilvania s'a procedat într'un mod mai simplu, pe care-l voi descrie la locul respectiv.

Numai ocupându-te puțin cu mișcarea demografică a României, vezi că sunt încă multe lucruri de studiat; fapt explicabil de altfel, aflându-ne abia la începutul unei organizări pe baze moderne a serviciului demografic românesc. Priin lucrarea de față, dacă am reușit să scriu o modestă pagină din demografia, sau viața poporului, cum îi spunea Dr. I. G. Apostoleanu, — a celor trei provincii de dincoace de Carpați și care să folosească într'o măsură cât de mică la prosperitatea biologică a lui, aş fi pe deplin mulțumit.

...și în vederea posibilității unei comparații reale asupra evoluției populației înainte și după războiu. Pentru Banat și Crișana-Maramureș s'a scos mișcarea fiecărei comune dela 1901—1910 din Magyar Statisztikai Közlemények Népszámlálás; după bineînțeles s'a făcut în prealabil identificarea numirei române, cu cea ungurească; — care lucru de multe ori n'a fost ușor și după aceea s'a făcut calcularea datelor pe plase, care pe urmă s'au totalizat pe regiuni istorice, după mediu rural și urban. Pentru Transilvania s'a procedat într'un mod mai simplu, pe care-l voi descrie la locul respectiv.

Numai ocupându-te puțin cu mișcarea demografică a României, vezi că sunt încă multe lucruri de studiat; fapt explicabil de altfel, aflându-ne abia la începutul unei organizări pe baze moderne a serviciului demografic românesc. Priin lucrarea de față, dacă am reușit să scriu o modestă pagină din demografia, sau viața poporului, cum îi spunea Dr. I. G. Apostoleanu, — a celor trei provincii de dincoace de Carpați și care să folosească într'o măsură cât de mică la prosperitatea biologică a lui, aş fi pe deplin mulțumit.

.....	1
.....	2
.....	3
.....	4
.....	5

Expunerea lucrării am făcut-o după cum urmează:

.....	6
.....	7

CAP. I.

Considerațiuni generale asupra populației.

CAP. II.

Evoluția populației din Transilvania, Banat și Crișana-Maramureș:

1. Generalități.
2. Creșterea populației.
3. Evoluția populației pe sex.
4. Modificări în compoziția populației pe vârste
5. Evoluția populației pe neamuri: a) neamul declarat, b) originea etnică, c) indicele vital.

CAP. III.

Mișcarea populației dela 1901—1910 în Transilvania, Banat și Crișana-Maramureș:

1. Generalități.
2. Tablourile asupra mișcării populației pe mediu rural și urban.
3. Natalitatea.
4. Mortalitatea.
5. Excedentul natural.
6. Indicele vital.
7. Căsătoriile.
8. Mortalitatea infantilă.
9. Mortinatalitatea.
10. Influența factorului economic asupra mișcării populației.

CAP. IV.

Mișcarea populației dela 1921—1933 în Transilvania, Banat și Crișana-Maramureș :

1. Generalități.
2. Natalitatea.
3. Mortalitatea.
4. Excedentul natural.
5. Indicele vital.
6. Căsătoriile.
7. Mortalitatea infantilă.
8. Mortinatalitatea.
9. Cauzele de deces.

CAP. V.

Comparația mișcării populației din România, Transilvania, Banat și Crișana-Maramureș înainte de războiu (1901—1910) cu cea de după războiu (1921—1933) (graficele fenomenelor demografice) :

1. Generalități.
2. Tabloul mișcării populației din România 1901—1910 (Vechiul Regat) și 1921—1933 (România Intregită).
3. Natalitatea.
4. Mortalitatea.
5. Excedentul natural.
6. Indicele vital.
7. Căsătoriile.
8. Mortalitatea infantilă.
9. Mortinatalitatea.

CAP. VI.

Comparația mișcării populației din România, Transilvania, Banat și Crișana-Maramureș cu a altor state.

CAP. VII.

Probabilitatea creșterii populației viitoare din România, Transilvania, Banat și Crișana-Maramureș.

CAP. VIII.

Concluziile.

CAPITOLUL I.

Considerațiuni generale asupra populației

„Principiul populației e cel mai util și cel mai interesant din toate subiectele, cari interesează umanitatea“.

Mirabeau

Problema populației este problema omului atât din punct de vedere a evoluției sale biologice ca individ, cât și din punct de vedere a grupării sale în colectivități organizate și modul de evoluare a acestora.

La început populația se dezvoltă în strânsă legătură cu mijloacele de hrană pe care natura i le pune la dispoziție; ei trăiau din vânat, dacă mijloacele se împuținau și nu mai erau suficiente plecau în altă parte, de aci caracterul nomad al popoarelor vechi. În perioada barbară, — viața nomadă nu le permitea o prolificitate prea mare. Astfel că Fustel de Coulanges zice, pe drept cuvânt: „La barbarie est peu féconde“.

În perioada pastorală felul de viață deasemenea nu le-a permis să fie prea demogenici. Însă în perioada agricolă prin faptul stabilizării pe un anumit teritoriu, „omul devenind prin felul ocupației legat de pământul pe care-l lucra“, această statornicie a permis o creștere foarte pronunțată a populației. Dealtfel în istoria demografică agricultura se dovedește ca ocupația cea mai favorabilă, pentru evoluția biologică a unui popor.

Perioada industrială produce la începutul ei o dezvoltare foarte pronunțată a populației, ca pe urmă să execute un efect contrar. Mașinismul în prima fază a făcut să crească populația, acum să

scadă, — din ce în ce mașina devine mai aptă să înlocuiască omul, acesta e un fapt definitiv stabilit. O societate raționalizată nu posedă destulă elasticitate. Industrializarea rapidă din secolul XIX. a produs creșterea enormă a Germaniei și actualmente acelaș fapt se observă în Rusia. — Astfel Europa în 1800 avea 185 de milioane oameni, la 1900 avea 400 de milioane, iar în 1930 cu toate că ar fost războiul mondial în care au perit vreo 35 de milioane, totuș populația a crescut la 500 de milioane și în plus de aceasta în intervalul dela 1800—1930 numărul emigrărilor s'a urcat la vreo 40 de milioane. Deci în intervalul dela 1800—1930 e o mișcare demografică extraordinar de mare fiind o creștere de 165%. Acest fapt e datorit nu numai marelui progres tehnic realizat în acest răstimp, dar și celui al medicinei și igienei, cari au făcut să scadă mult mortalitatea, pe când natalitatea s'a menținut la cifra tradițională.¹

Progresiv cu creșterea populației a crescut și civilizația, care a mărit standardul de viață și adăugându-se la acest fapt progresele medicinei și ale igienei media vieții umane a crescut cu pași rapizi. În secolul XVI. media vieții era de 20 de ani, în sec. XVII. 25 ani, sec. XVIII. 32 ani, sec. XIX. 49 ani, azi 50 de ani,² iar în unele țări și mai mare: Franța 54'6 ani, Danemarca 60'3 ani și Suedia 63'3 ani. Idealul oricărui individ e de a duce o viață cât mai bună și cât mai lungă. Iar după părerea lui Malthus: „specia umană e mai aproape de perfecțiune, când durata mijlocie a vieții e mai lungă.“ Datorită progresului general realizat se observă un fenomen deosebit de important în evoluția biologică a popoarelor, numit urbanizare. Orașele au un standard de viață mai urcat și deci duc o viață mai pretențioasă, de aci tendința săteanului de a emigra spre oraș.

Intre sate și orașe există deosebiri esențiale din punct de vedere demografic, „căci prin felul lui de viață țăranul e conservator, iar orașanul are tendință spre progres, spre civilizație; primul trăiește cea mai mare parte a vieții lui în aer liber în contact cu natura, care ar conține un factor vitalizant, ceace permite organismului o reconfortare, — al doilea duce în cea mai mare parte o viață sedentară, sau în orice caz într'un spațiu închis, depunând o muncă intelectuală intensă, care duce la surmenarea sistemului nervos, iar după Talquist: „desvoltarea inteligenții și a creierului ar avea ca rezultat de a slăbi puterea de reproducere.“ De altfel e cunoscut din biologie faptul că viețuitoarea

¹ Gaston Bouthoul; La population dans le monde. Payot. Paris 1935; ² în ³ Iuliu Moldovan; „Biopolitica“ Bibl. Eug. și Biop. a „Astrei“. nr. 10/1936

rele se sporesc în mod invers proporțional cu gradul de diferențiere la care au ajuns. Mediul rural stăruie în vechea formă de viață a popoarelor, el e marele rezervor de viață, din care se alimentează orașele, distrugătoare de viață; — satele reprezintă trecutul și viitorul unui popor, iar orașele sunt chintezenta prezentului. *Și pentru că trăim în secolul, când totul e energie, am putea spune că la sate e potențialul biologic al unui popor, iar la orașe cinetismul biologic; pentru viitor e mai important potențialul, pentru prezent cinetismul.* Mișcarea fenomenului, în baza inerenței biologice, nu e reversibilă, râul vieții nu curge niciodată în sens invers, la colituri își mai încetinește mersul dar drumul și-l urmează.

Dl. Dr. Sabin Manuilă¹ să exprimă în următoarele cuvinte asupra relațiilor dintre populație, urbanizare și civilizație: „orașele sunt generatoare de civilizație și cultură, după cum satele sunt generatoare de populație. Civilizația este în special patrimoniul populației urbane. Între orașe și civilizație este o legătură indisolubilă. Orașele nasc și produc civilizație, care la rândul ei atrofiază și distruge populația. Mijloacele de distrugere ale civilizației sunt „civilizate“: Principala armă de distrugere este sterilizarea populației. Sterilizarea se face în mai multe etape: întâiu familii cu copii tot mai puțini, până la familia cu un singur copil. Apoi urmează tipul de familie sterilă fără copii și celibatul“.

Paralel cu creșterea civilizației se observă o diminuare a progresiunii numerice a populației. Acești doi factori se contrabalansează producând un fenomen de autoreglare biologică până la un anumit timp. Dar după aceea civilizația începe să exercite o adevărată acțiune toxică asupra populației, care a produs-o. Acest fapt a fost relevat și de filozoful Herbert Spencer; „creșterea populației face să crească civilizația, însă civilizația la rândul ei face să diminueze creșterea populației“. Iar M. A. Dumont spune următoarele; „Civilizația bună în sine conține un principiu toxic ce trebuie izolat și distrus: idealismul individual, principiul după care individul își pune scopul în sine“.

De altfel aceste fapte le-a consacrat cu prisosință istoria, pe firmamentul căreia atâtea popoare și-au înscris epoce de o măreață ascensiune, *ca pe urmă să dispară*, prin extincție biologică, ca și un individ încovoiat de povara anilor.

¹ Dr. Sabin Manuilă: Evoluția demografică a orașelor și minoritățile etnice din Transilvania.

Și e destul să amintim exemplul a 2 popoare; Grecii și Romanii;

Istoricul Polybius scrie că pe la anul 170 i. Cr. Grecia era pustie de oameni, iar Zumpt enumără următoarele date asupra descreșterii rapide a imperiului roman: la anul 220 a. Cr. pe teritoriul actual al Italiei se afla o populație de 22 milioane locuitori, în secolul II. d. Crist. numai 10 milioane, iar când a căzut imperiul numărul lor se redusese la 5 milioane. Astfel că propriu zis vorbind Imperiul Roman s'a sinucis prin exctincție biologică, înainte de a fi distrus de barbări, ale căror invazii se țineau lanț și a căror număr se înmulțea necontenit. „Istoria se repetă și se va repeta“. Au dispărut atâtea popoare vechi civilizate, au venit altele barbare cari au luat făclia din mâna lor obosită și tremurândă. Totul în natură pare a se face într'un cerc închis. Civilizația se servește de un popor până-l istovește, pentruca să treacă în mâinile altuia tânăr și viguros. Vitalitatea unui popor pare a fi în raport invers cu gradul lui de civilizație.

Popoarele sunt asemănătoare indivizilor, au și ele o vârstă fragedă, când prezintă o mortalitate mai mare (surclasată bineînțeles de natalitatea urcată), o vârstă adultă, când mortalitatea e redusă și puterea de prolifacție mare și o bătrânețe când survine impotența perpetuării speciei și astfel se sting prin senilitate. Prin intensitatea vieții și prin randamentul cari-l dau în diverse domenii, trec în analele istoriei, după meritul pe care l-au avut și după aportul pe care l-au adus în decursul vieții. *Și după cum spunem că ontogenia reproduce filogenia, am putea spune că evoluția popoarelor reproduce pe cea a indivizilor, diferind doar prin spațiul și timpul în cari se petrec fenomenele.*

Importanța problemei populației a fost cunoscută din timpurile cele mai îndepărtate ale istoriei, astfel împăratul Yao al Chinei pe la anul 2238 a. Cr. ar fi făcut o statistică oficială a populației¹.

În materie de populație în decursul timpurilor s'au manifestat două principii divergente, unul care estima numărul populației: principiul cantitativ, demofilic și altul care estima calitatea: principiul eugenic. După situația numerică, după factorul economic și după mentalitatea psihologică a popoarelor a fost în cinste când unul, când altul dintre aceste principii; Dealtfel și punctul de vedere din care a fost pusă problema, a fost cu totul altul în diverse timpuri, astfel René Gonnard² enumeră următoarele: La popoarele vechi ariene și semite

¹ Maurice Block: „Traité théorique et pratique de Statistique“.

² René Gonnard: Histoire des doctrines de la population.

din punctul religios; la popoarele antice clasice din punct de vedere politic, în evul mediu din punctul moral, mai târziu în epoca mercantilistă din nou cel politic, pe la sfârșitul secolului XVIII din punct de vedere economic și mai nou, în zilele de acum din cel sociologic.

La popoarele asiatice unde domină misticismul religios, unde celibatul e o rușine și căsătoria o datorie, unde cultul strămoșilor în mare venerație chiar și acuma, cere o descendență copios asigurată, — evident că toți acești factori contribuiesc la stimularea multiplicării populației, — ținând în mare cinste principiul demofilic.

La Romani la început familia avea o organizare foarte sănătoasă, mai târziu când a slăbit aceasta instituție și când imperiul a început să prezinte fenomene de regresivitate biologică, August a căutat prin 2 mijloace să încurajeze sporirea populației: prin acordarea de onoruri și bogății familiilor prolifiche. Astfel prin *les Julia*, sau de *maritandis ordinibus* stabilește că moștenirea nu poate reveni decât la cei cari au copii, iar adulterul îl decretează drept delict penal; prin *les Pappia Poppaea*, stabilește că în funcțiunile de stat nu pot avea ascensiune, decât cei însurați. E drept că aceste legi nu interesau decât pe patricieni, restul vieților omenești nu contau prea mult, sclavii erau chiar disprețuiți.

La început la Greci politica se baza pe un principiu esențial demofilic, mai târziu Platon în „*Republica*” și Aristotel în „*Politica*” sunt pentru împiedecarea înmulțirii nelimitate a populației, deși cel dintâiu și a modificat mai pe urmă principiile cerând ca bărbații necăsătoriți până la 35 de ani, să fie împuși cu o dare anuală specială „pentru a nu-și închipui, că celibatul e o stare comodă și plină de foloase” Aristotel din contră preconiza procrearea numai între 37—55 de ani și abandonarea copiilor infirmi. Și felul cum Spartanii știau să facă o politică eugenică, prin aruncarea de pe stânca Tarpea, a copiilor schilozi, e prea bine cunoscut de noi.

Aceste două principii divergente au persistat în tot decursul timpului, având diferiți reprezentanți atât de o parte, cât și de alta. În Franța cei mai mulți au fost pentru principiul demofilic, pe când în Anglia cei mai mulți s'au declarat contra lui, punând tot mai mult bazele unei politici de populație calitativă și de restrângere a numărului. Acest fapt dovedește cât subiectivism există în toate concepțiile omului, condițiuni social-economice diferite fac, ca în două țări apropiate să evolueze 2 principii diferite asupra populației. Astfel în Franța, Monchrétien scrie că: „numărul populației face puterea regilor.” Vauban, Fénelon, Montesquieu toți sunt demofili. Pe când în Anglia

Thomas Morus cere să se stabilească numărul maxim de copii de fiecare familie. Raleigh laudă războiul ca mijloc de impuținare a populației, iar Young spune: „a multiplica oamenii, e a înmulți mizeria.”¹ Inșă autorul care pune bazele unei concepții restrictive în materie de populație e Thomas Robert Malthus² care și-a publicat părerile la 1798 în scierea intitulată: „An Essay on the Principle of Population,” și cari se sintetizează în următoarea frază ajunsă celebră: „Populația umană crește în proporție geometrică, pe când mijloacele de trai cresc numai în proporție aritmetică.” Scopul practic al cărții era de a ameliora soarta și de a mări bunurile claselor inferioare ale societății. După Malthus obstacolele generale cari se opun creșterii populației sunt: 1. Obstacole privative și obstacole destructive, cari sunt în raport invers; în țările salubre, mai civilizate, domină cele privative, în cele insalubre, mai puțin civilizate domină cele destructive. 2. Obstacolele privative sunt: 1. moral restraint (constrângeri morale), abținerea dela căsătorie, 2. vițiul, adulterul. Obstacolele destructive sunt: nenorocirile: războaie, boale, mizerii. Și la sfârșit autorul formulează următoarele concluzii: 1. Populația e necesar limitată prin mijloacele de subsistență. 2. Populația crește invariabil peste tot unde cresc mijloacele de subsistență, exceptând dacă obstacole puternice și manifeste n'o opresc. 3. Aceste obstacole particulare și toate acelea cari oprind putere preponderantă, forțază populația să se reducă la nivelul mijloacelor de subsistență, toate se pot raporta la aceste trei principale: constrângerea morală, vițiul și nenorocirea.

Astfel Malthus a pus bază neomalthusianismului, doctrină care cucerește pe economiștii, sociologii și filozofii secolului XIX.

Cum era și natural ideile lansate de Malthus, după cum au avut aderenți fervenți, au găsit și adversari tot atât de înfocați; atât din partea unora, cât și din partea altora s'au adus argumente, de către unii în favoarea tezei „malthusianiste”, de către alții în favorul celei „populaționiste”, lupta nefiind încă nici în ziua de azi definitiv tranșată. „La marele banchet al naturei nu este loc pentru omul, care se naște într'o lume deja ocupată,” spunea Malthus. La care frază ades criticată, Proudhon i-a răspuns cu un invecitiv ironic: „Il n'y eut jamais qu'un homme de trop, c'est Malthus.”

Inmulțirea populației spun neomaltuzianiștii face să crească mizeria, șomajul, decadența moralității și ura între oameni. Iar războiul

¹ Dr. C. C. Gheorghin: „Demofilia și eugenia ca principii divergente în doctrina populației.” Revista de Igienă Socială.

² M. Thomas—Robert—Malthus: Essai sur le principe de population traduit par Pierre et Guillaume Prévost (de Genève).

n'ar fi decât forma demografică a crizelor de suprapopulație. Următoarele considerente demografice pot declanșa războiul: 1. Numărul mare al populației, sugerează ideea numărului mare al combatanților disponibili 2. Numărul mare invoacă un teritoriu proporțional populației, de unde o atitudine revendicatoare. Și Gaston Bouthoul¹ nu se sfiește să spună că „o dezarmare morală se face după exemplul Franței prin micșorarea creșterii populației și a acomodării ei resurselor de existență, în acest mod s'ar face o organizare demografică a păcii.“ După Malthus de altfel războiul e un mijloc represiv. Ceece sunt crizele în domeniul economic, sunt războaiele în cel demografic, deci printre funcțiile regulatoare a creșterii populației sunt războaiele cu consecințele lor. Războiul distruge oamenii tineri cu potențial dinamic mare. Această tendință socială corespunde nevoii de a corija creșterea spontană a speciei. Pe lângă aceasta printre consecințele războaielor se observă și o modificare de natură psihologică, ce contribuie la micșorarea natalității, astfel după războaiele lui Napoleon se observă o bruscă scădere a natalității în Franța, acest fapt s'a repetat după războiul mondial în Germania, unde natalitatea, a scăzut dela 25.9 în 1920 la 17.5 în 1930.

„Populaționismul“ se bazează pe considerente de ordin istoric, evolutiv, cari au zdruncinat în mare parte principiile malthusianiste. În primul rând axioma formulată asupra sporirii geometrice a populației și aritmetice a mijloacelor de existență, s'a dovedit inexactă, căci numai în insula Iava populația a crescut conform legilor lui Malthus, ajungând într'un secol dela 2 la 40 de milioane locuitori, în rest crescând mult mai încet, deși secolul XIX, a fost cel mai exuberant în această privință; iar mijloacele de subsistență au crescut mult peste ceea ce prevedea Malthus; căci după cum scrie M. Carey un contemporan al lui: „Creșterea populației e însoțită de creșterea mijloacelor de asociație, cari permit de a cultiva mai bine pământul și a-i mări produsul“. Într'adevăr tehnica modernă a revoluționat randamentul producției. — Și în zilele noastre s'a ars grâul în Canada și cafeaua în Brazilia, — ceea ce dovedește că omenirea e încă departe de înfometarea prorocită de Malthus.

Progresiv cu creșterea populației a crescut cultura și civilizația, standardul și media vieții s'au urcat, fapte a căror corelație e de o evidentă realitate. După cum spune Giddings: „activitatea și progresele societății depind de densitatea populației“, — căci lupta pentru

¹ op. cit.

existență e mai mare, iar W. Schmidt: „Oriunde privim, din toate părțile se relevă ne mai pomenita importanță a creșterii populației, a supra evoluției culturii“.

Discuțiile contradictorii cari s'au dus și se duc încă între cele două tabere, susținându-se de o parte drept cauză, ceea ce de altă parte se interpretează ca efect și invers, „nu par a avea o importanță atât de mare, căci după cum se știe între fenomenele biologice există o mare interdependență, după cum există și între cele social-economice. Fiecare socotește de bine, ceea ce-i convine și de rău și periculos, ceea ce-l șochează; — și teoriile asupra populației n'au scăpat de acest subiectivism.

Și cu privire la evoluția viitoare a populației, unii se tem de o suprapopulație, iar alții de o descreștere a ei. Pentru a ilustra acest lucru citez părerile a 2 oameni competenți în materie. Profesorul american East¹⁾ spune: „dacă creșterea actuală a umanității continuă, subsistențele alimentare vor lipsi în curând,“ iar Fernand Boverat,²⁾ vicepreședintele consiliului superior francez al natalității: „Creșterea actuală a populației europene tinde să se anuleze în câteva decade, pentru a face loc unei diminuări rapide, înainte de sfârșitul secolului XX, dacă clasele populare ajung să-și limiteze fecunditatea, așa cum face azi elita intelectuală și dacă populația satelor, va urma exemplul celei din orașe“. Dar după cum spune A. Proust³⁾ „Partout ou l'homme intervient comme élément du problème, sa presence y introduit une donnée essentiellement variable, qui s'oppose à la rigueur mathématique des conclusions“.

Agregatul social se pare însă a-și avea legile sale speciale de evoluție, ceea ce determină un mecanism complicat de autoreglare biologică. Izbît de această regularitate cu care se succed fenomenele, a atribuit acest fapt Iohan Peter Süßmilch, în cartea sa apărută la 1741 intervenției unei puteri divine „Göttliche Ordnung“. Iar Bertillon a zis că: „moartea regulează viața“. De altfel evoluția ne arată că paralel cu descreșterea natalității se produce o descreștere a mortalității. „Vis medicatrix naturae“.

In adâncimea tuturor acestor teorii zace nepătrunsul mister, ce a plămădit viața pe pământ, care o menține și care dublat de infinitul timpului ce se va scurge, acopere cu vălul marginirii noastre,

¹⁾ citat după Gaston Bouthoul l. c.

²⁾ Fernand Boverat: „L'avenir de la population Européenne: Surpopulation ou depopulation?“,

³⁾ A. Proust: „Traité d'hygiène publique et privée“.

nemărginirea, ce disprețuește timp și spațiu. După cum spune Bernardin de St. Pierre: „Nu putem arunca ancora în fluviul vieții“.

Evident că nu putem admite întru totul nici concepția marxistă, că: „Dreptul de a procrea face parte din libertățile esențiale, cari trebuie respectate, oricari ar fi consecințele“. O societate organizată și conștientă nu poate să rămână impasibilă la înmulțirea fără frenare a degenerațiilor de tot felul și nu mai poate continua după sistemul milei creștine, de-a-i ajutata prin opere de asistență socială, făcând chiar o acțiune de privilegiare a lor; căci pe lângă pierderile economice pe cari statul le are de prezent cu întreținerea lor, ei reprezintă prin creșterea numărului, un permanent pericol de degenerare a națiunii. Eugenia modernă, apare ca o reacțiune intervenționistă a societății organizate, de contrabalansare a unui intervenționism deja existent, ce a anihilat selecția naturală, favorizând chiar o contraselecție.

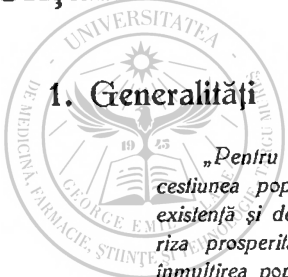
Deci mijloace restrictive în sensul principiilor de eugenie, stabilite de Galton se impun; atât măsuri eugenice negative, eliminând dela procreare prin sterilizare, elementele disgenice, cât și măsuri pozitive de încurajare a înmulțirii elementelor cu calități biologice superioare.

Din toate acestea putem concluda că: *în diverse timpuri asupra problemei populației au evoluat două principii, cel cantitativ, demofilic, și cel calitativ, eugenic, cari divergente în interpretarea avută, totuși la o analiză mai amănunțită nu se exclud, — cantitatea nu exclude calitatea, sau după cuvintele lui Bertillon: „pentru a avea calitatea, trebuie să avem cantitatea“.* Și după învățămintele pe cari le putem deduce din evoluția populației în diverse timpuri, *civilizația isvorită din continua luptă a vieții, trebuie să fie biofilă și nu biofobă, iar ținta evoluției populației să fie o „demofilie eugenică.“*

CAPITOLUL II.

Evoluția populației din Transilvania, Banat și Crișana-Maramureș

1. Generalități

„Dentru noi Români în particular cestiunea populațiunei este o cestiune de existență și de mărire națională. A favoriza prosperitatea economică și a neglija înmulțirea populațiunei, este ca și cum am lucra pentru o grădină până ce fructele au ajuns la maturitate, rămânând ca alții, iar nu noi, să se folosească de dânsle“.

P. S. Aurelian

Rășboiul mondial a pus în evidență forța numărului și tendința popoarelor e spre a-și asigura prin un ritm crescând al populațiunei, o hegemonie asupra celorlalte. Rațiunea morală și politică a secolului al XIX și și a celui actual e virtutea numărului și dreptul numărului. Iar pentru noi dacă vrem să nu rămânem pe mai departe o națiune mică, aservită marilor puteri și să acceptăm neputințioși istoria pe cari ei ne o crează și ne-o impun va trebui ca în preocupările statului nostru principiul biopolitic să fie călăuzitor. Dl Prof. Iuliu Moldovan¹ dă următoarea definiție biopolitice: „ea este știinta guvernării bazată în primul rând pe capacitatea biologică a cetățenilor și îndreptată către

¹ Iuliu Moldovan: „Biopolitica“. Bul. Eug. și Biop. An. I.

prosperitatea lor biologică, ea este politica fundamentală, conștiința regulatoare a tendințelor individualiste și sociale.“

În Italia, Germania și Statele Unite, aceste principii au intrat între preocupările oamenilor de stat și la baza organizării sociale, — fiind ridicate la rangul unor doctrine politice; — fiind bine cunoscută valoarea calității și a fortei numerice a cetățenilor pentru existență statelor. În deosebi Italianii au o politică imperialistă, de expansiune politică și demografică totalitară, în toată politica externă a lui Mussolini predominantă imperativul biologic al rasei.

„Dacă marile națiuni ale prezentului ar fi să dispară, ele ar putea avea cel puțin justificarea că s'au prăbușit la vârsta bătrâneții, după o adolescență eroică și o maturitate fructuoasă. Pentru noi însă prăbușirea ar echivala cu o moarte prematură, iar datoria sub dubla ei formă: socială și biologică la care ne obligă istoria și memoria străbunilor, ar rămânea pentru totdeauna neîndeplinită.“¹

Trebuie intrată în convingerea cetățenilor răspunderea lor biologică, pentru că după cum ai datoria de a te sacrifica pentru patrie în timp de războiu, ai datoria egal de importantă pentru a contribui prin descendenți numeroși la prosperitatea neamului. Generația prezentă nu este scopul, ci mijlocul pentru a prepara pe cea viitoare, oamenii sunt solidari în prezent, trecutul și viitorul.

„Demografia românească este cel mai sublim omagiu pe care natura-l aduce unei rase sănătoase și dinamice.“²

Populația Ardealului fiind rurală în marea ei majoritate 82·6%, iar Românii fiind cei mai rurali dintre națiunile din Ardeal, locuind 89·5% în mediul rural și numai 10·5% în cel urban, evident că și-au păstrat un potențial biologic urcat; satele fiind izvoarele de reproducție ale unei națiuni, păstrând o natalitate urcată, cea permis un exces pronunțat. — Dar deja se observă cum influența urbansimului și a mentalității urbane, pe zi ce trece produce o situație tot mai sombră demografică în provinciile ciscarpatine. Dl Prof. Moldovan a atras deja atențiunea asupra acestui fapt spunând: „Populația românească dela zămisirea ei până astăzi a fost rurală. Rural însemnează o noțiune biologică cu totul distinctă de urban, a mai fost și conservatoare. Acest om dela o zi la alta, prin forța împrejurărilor intră în contact

¹ Citat după Dr. O. Comșia: „Biologia familiei.“ Bul. Eug. și Biop. Nr. 8—9—10—1934.

² Citat după Nicolae Roșu: „Imperativul biologic al rasei.“

cu civilizația, într'o singură generație. În ce măsură va influența acest fapt perioada de suprasensibilizare?"

Cu civilizația și urbanizarea crește influința factorilor sociali și economici asupra biopoliticii. La sate primează biologia, la orașe economia. Mentalitatea orășanului de azi e refractară, unei mișcări demografice a țării. Țăranul e talpa țării și viitorul ei.

Scopul pe care-l urmărește statul este păstrarea de sine; deci el nu poate sta nepăsător în fața descreșterii pe zice trece a natalității, care micșorează puterea de expansiune a unui popor și diminuează dinamismul națiunii: cu atât mai puțin se justifică o neatențiune pentru problema mortalității în general și cea o mortalității infantile în special; care am putea spune constituie specificul lugubru al demografiei noastre și cari în toate celelalte țări civilizate au putut fi mult influențate, prin o organizare sanitară și socială sistematică.

Dacă poporul nostru s'a menținut dealungul secolilor pe aceste plaiuri ardelene, cu toată împilarea politică și economică a asupritorilor noștri de eri, aceasta se datorește forțelor sale biologice cantitative și calitative. Războiul care a venit să ne conștiințeze o stare de fapt, ne-a adus totdeauna obligația să dovedim lumii, prin prosperarea subcerul liber al unui stat național, toată forța de ascensiune de cari suntem capabili.

Densitatea locuitorilor Ardealului este foarte redusă, iar fertilitatea solului foarte mare. Iată în ce cuvinte frumoase se exprimă N. Bălcescu¹ despre Ardeal: „O țară mândră și binecuvântată între toate țările semănate de Domnul pe pământ. Ea seamănă a fi un măreț palat, capod'operă de arhitectură, unde sunt adunate și așezate cu mândrie toate frumusețile naturale, ce împodobesc celelalte ținuturi ale Europei pe care ea cu plăcere ni le aduce aminte“. Nu trebuie să uităm că ne aflăm în mijlocul popoarelor slave a căror forță de expansiune e foarte mare, e destul dacă citez faptul că excedentul natural anual al Poloniei trece de 1/2 milion, iar al Rusiei peste 3 milioane; iar populația cu puterea ei de expansiune ocupă totdeauna locurile cari se găsesc vacante.

De aceea trebuie și la noi să se însfuiască o politică sănătoasă de directivă a mișcării populației și-o acțiune de valorificare a calităților noastre biologice. Toate acestea însă se bazează pe o cunoaștere reală a biologiei poporului nostru.

In cele ce urmează prin calcularea datelor la teritoriul actual a celor trei provincii de dincoace de Carpați, (Transilvania, Banat

¹ N. Bălcescu „Ardealul“.

și Crișana-Maramureș), caut să pun la îndemâna celor interesați și cu dragoste de neam și țară, o schemă modestă din trecutul biologic al populației ardelenе, care să poată servi în mâna celor chemați la stabilirea unei politici active în materie de populație.

2. Creșterea Populației

Forța biologică a unui popor se judecă după creșterea populației. Creșterea are o mare importanță nu numai pentru că sporește cantitatea absolută a puterilor vii ale unui popor, ci și pentru că sporirea densității, este una din condițiile înaintării sale. Ea este supusă următorilor trei factori principali: natalitate, mortalitate și migrațiune. Aceștia la rândul lor sunt influențați de alți factori secundari: stadiul de cultură, suprafața teritoriului, standardul de viață, situația economică, forțele sociale cu variațiile lor. Deci există un anumit echilibru între: populație, standard de viață, teritoriu și stadiu de cultură.

Redăm în tablourile ce urmează creșterea populației din Transilvania, Banat și Crișana-Maramureș, după calculele făcute de dl Dr. P. Râmneanțu,¹ la teritoriul actual al celor trei provincii.

a) Transilvania

Creșterea populației din Transilvania dela 1869—1930:

Anul	Populația
1869	2,399,965
1880	2,305,040
1890	2,500,033
1900	2,729,714
1910	2,979,907
1930	3,217,677

Deci în îndecurs de 61 de ani populația a crescut cu 817,712 locuitori.

¹ Dr. P. Râmneanțu: „Calcularea creșterii populației viitoare“ B. E. și B. Nr. 8-9-10/1934. Și id. „Calcularea populației viitoare din Banat, Crișana-Maramureș, Bucovina, Basarabia, Vechiul Regat și România“ B. E. și B. Nr. 1-2-3/1935.

b) Banat

Creșterea populației din Banat dela 1869—1930:

Anul	Populația
1869	823,227
1880	802,332
1890	873,934
1900	929,642
1910	968,947
1930	941,521

Reiese din acest tablou că populația din Banat în interval de 61 de ani a crescut cu 118,294.

c) Crișana-Maramureș

Creșterea populației din Crișana-Maramureș dela 1869—1930:

Anul	Populația
1869	1,000,174
1880	925,941
1890	1,055,909
1900	1,182,349
1910	1,315,367
1930	1,390,243

În intervalul dela 1869—1930, deci în decurs de 61 ani populația a crescut cu 390,069.

3. Evoluția populației pe sex

a) Transilvania

Redăm în proporții la 100 populația din Transilvania mediul rural pe sex la 1910 și 1930, pentru a se observa modificările intervenite:

Anul	Bărbați	Femei
1910	50.2%	49.8%
1930	49.7%	50.3%

Observăm din acest tablou că la 1910 numărul bărbaților era mai mare decât al femeilor, pe când la 1930 situația s'a inversat, numărul femeilor fiind mai mare, Desigur că războiul mondial a jucat un important rol în această schimbare, prin numărul mare al morților de sex masculin.

b) Banat

Proporțiile populației din Banat mediul rural pe sex, la 1910 și 1930 sunt următoarele:

Anul	Bărbați	Femei
1910	49.9%	50.1%
1930	48.7%	51.3%

În Banat numărul bărbaților era mai mic decât al femeilor și înainte de război (1910), însă în 1930 această diferență se accentuează într'o proporție mult mai mare, în favorul numărului femeilor.

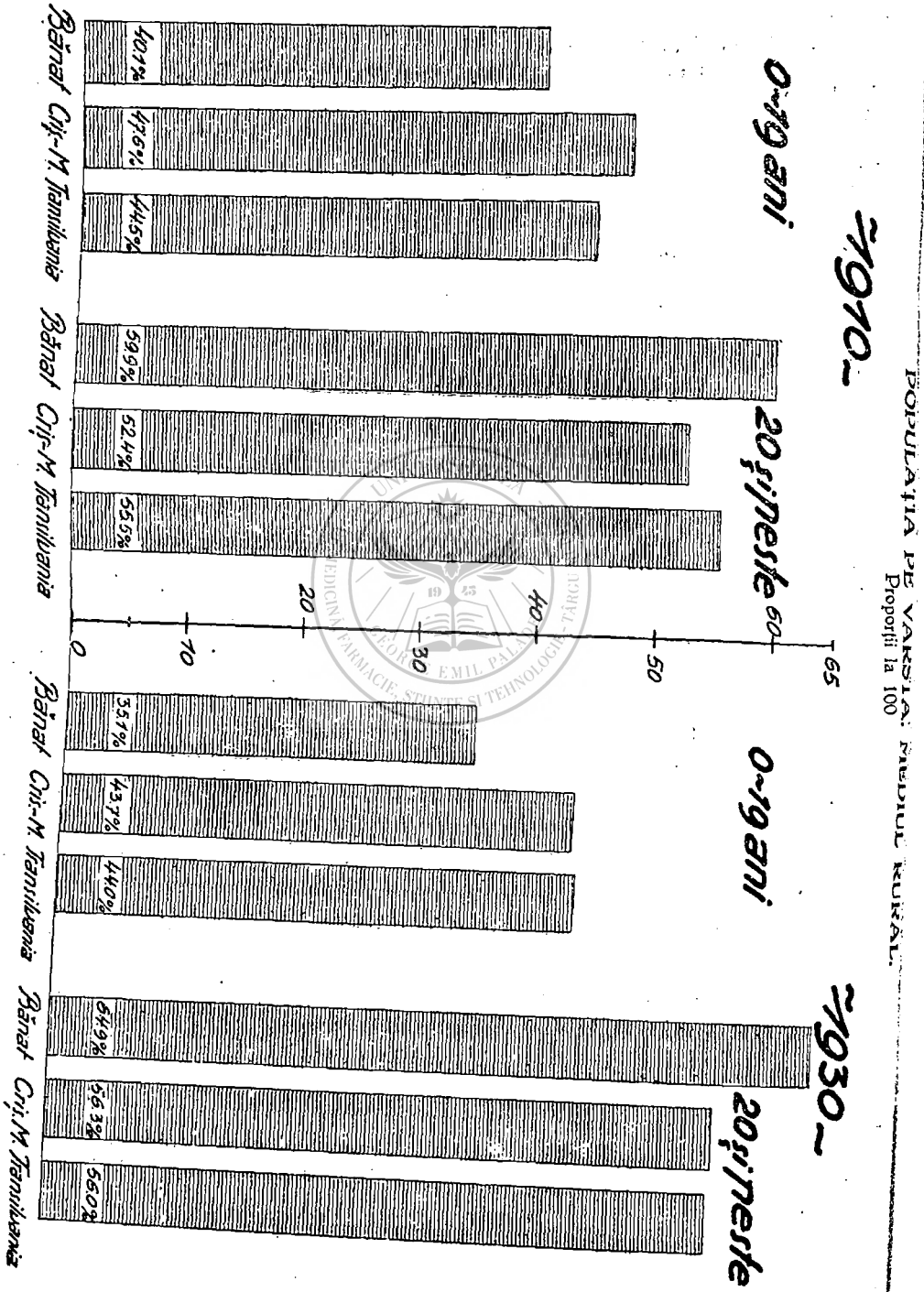
c) Crișana-Maramureș

Populația din Crișana-Maramureș mediul rural, prezintă următoarea repartizare pe sex, la 1910 și 1930 în proporții la 100:

Anul	Bărbați	Femei
1910	49.9%	50.1%
1930	49.7%	50.3%

Observăm că populația Crișanei-Maramureș prezenta și ea un număr mai mic de bărbați la 1910 decât de femei, în proporții identice cu ale Banatului, însă la 1930 deși se remarcă o diminuare a numărului bărbaților față de femei, totuși diferența e departe de a ajunge gradul celei din Banat.

4. Modificări în compoziția populației pe vârstă.

a) *Transilvania.*

Din grafica alăturată constatăm că în compoziția populației pe vârstă, în mediul rural din Transilvania sunt modificări, cari produc o creștere de 0.5% în favorul vârstei de peste 20 de ani, — cu alte cuvinte populația are tendința de a îmbătrâni.

b) *Banat.*

În structura pe vârstă a populației din Banat s'au produs modificări de 10 ori mai mari decât cele din Transilvania, astfel proporția celor peste 20 de ani a crescut cu 5%, în detrimentul celeilalte. Acest fapt se explică prin natalitatea foarte scăzută a Banatului și prin mortalitatea infantilă urcată.

c) *Crișana—Maramureș.*

În structura pe vârstă a populației din Crișana—Maramureș s'au produs modificări destul de importante, proporția celor de peste 20 de ani crescând cu 3.9%, deci o proporție intermediară, față de a celorlalte 2 provincii, însă mult mai apropiată de cea a Banatului, decât de cea a Transilvaniei.

Din cele constatate putem conchide că în Banat și Crișana—Maramureș din cauza lipsei unui stoc de populație tânără, natalitatea în anii cari vor urma se va reduce și mai mult, față de situația actuală destul de penibilă.

5. Evoluția populației pe neamuri

a) *Neamul declarat*

„Națiunea este o realitate biologică, o formațiune umană cu biologia și patologia ei specifică, a cărei evoluție și viitor sunt în primul rând determinate prin calitățile ei moștenite, prin vigoarea ei numerică și prin interferența mediului în care trăiește.”

Iuliu Moldovan

Neamul românesc s'a menținut în Ardeal nu grație unei situații economice s'au politice favorabile, ci datorită puterilor sale biologice, atât cantitative cât și calitative. S'a menținut datorită natalității mai urcate ca a oricărui alt neam conlocuitor și unei conștiințe naționale totdeauna trează, care l-a păstrat intact cu toată vitregia vremilor de împilare și umilință pe cari l-a străbătut. Forțele biologice sunt acelea cari asigură existența și prosperitatea națiunilor. Nu trebuie să

trecem, cu vederea însă nici rolul bisericii în trecut, care a păstrat intact sufletul neamului nostru și la prezervat tendințelor de desnaționalizare ale asuprașitorilor ; chiar demografii unguri mărturisesc, că instituția care conservă cel mai bine individualitatea etnică a Românilor, e biserica și în special cea ortodocsă.

Organismul național se identifică în primul rând printr'o comunitate de caractere biologice și nu e numai o simplă grupare numerică.

Dr. Profesor A. C. Cuza¹ delimitează în următoarele cuvinte rostul statului: „Scopul pe care-l urmărește statul, ca și societatea este păstrarea de sine, aceasta implică păstrarea teritoriului și statul fiind o comunitate de oameni și oamenii mai mult decât teritoriul formând adevărata sa putere, conservarea indivizilor cari-l alcătuiesc. Și fiindcă prin păstrarea teritoriului, nu se poate înțelege decât păstrarea unui teritoriu pentru desfășurarea existenței unui popor anumit, este evident că și conservarea indivizilor nu poate să aibă alt înțeles decât conservarea elementului etnic deosebit, care a creat statul și care este singur în drept, de a se desvolta în marginile teritoriului stăpânit de dânsul. Statul trebuie să reprezinte interesele acestui element, care l-a creat pentru a-i servi interesele și numai ale acestuia. El nu poate să fie dar de cât un stat național și ca atare, nu de înmulțirea în genere a locuitorilor, cari trăesc pe teritoriul său trebuie să se preocupe, ci de păstrarea elementului etnic deosebit, a cărui expresiune este și trebuie să fie.“ Iar Vasile Conta spune: „Numai un stat național va fi în cele mai bune condițiuni de tărie, de trăinicie și de progres.“

Redăm câteva date după autorii unguri, cari s'au ocupat cu problema naționalităților din fosta Ungarie și cari mărturisesc cu vădită durere rezistența națională a neamului nostru.

Astfel Dr. Varga² arată câte procente dintre diferitele naționalități vorbesc limba maghiară.

Națiunea	Procentul celor cari vorbesc ungurește
Germani (Sași, Șvabi)	25.16%
Slovaci	12.00%
Români	6.95%
Ruteni	7.33%
Croați	17.48%
Sârbi	11.12%

¹ A. C. Cuza: „Despre poporație.“

² Citat după Dr. S. Manuilă.

Aceste cifre arată că Românii au fost mult mai refractari față de tendințele de maghiarizare ale fostei stăpâniri, de cât oricare dintre celelalte popoare nemaghiare, căci limba statului, acceptată de un popor în proporție mare însemnează, că poporul respectiv are rezistență națională mică față de poporul dominant și în acelaș timp mai arată că are și multe puncte de contact cu organizarea de stat.

Iar Iosif Jekelfalusi spune: „Pe câtă vreme intelectualii celorlalte naționalități se contopesc cu Ungurii, singuri „valahii“ sunt aceia cari chiar dacă știu ungurește, — în sentiment nu devin maghiari și și păstrează individualitatea etnică cu încăpățănare în contra tuturor influențelor sociale și culturale maghiare“.

În țara întreagă diversele naționalități sunt reprezentate în următoarele proporții la 100: ¹

Națiunea	Români	Unguri	Evrei	Germani	Ruteni și Ucrainieni	Bulgari	Ruși	Turco-Tatari
Proporția	73.10%	7.90%	4.30%	4.00%	2.60%	2.20%	2.10%	1.30%

În Ardeal Ungurii la 1910 reprezentau 31.7% din populație, iar azi reprezintă 24.4%, formând 21.6% din populația rurală și 38.4 din cea urbană, vedem deci o micșorare proporțională a lor.

Mediul urban din Ardeal prezenta următoarea repartizare pe naționalități a populației la 1910 și 1930: ²

Națiunea	C i f r e		Proporții la 100	
	1910	1930	1910	1930
Români	151.800	338.000	19.60%	35.30%
Unguri	480.000	368.000	62.00%	38.40%
Germani	123.000	127.000	15.90%	13.30%
Alții	19.000	124.000	2.50%	13.00%

Din acest tablou vedem că numărul Românilor s'a dublat în mediul urban în decurs de 2 decenii, al Ungurilor prezintă o scădere remarcabilă datorită și faptului că la 1910 erau încorporați la Unguri și Evreii, — criteriul lor de repartizare fiind limba maternă, pe când

¹ După Dr. S. Manuilă: „Les problèmes démographiques en Transylvanie.

² Dr. S. Manuilă op. cit.

la recensământul din 1930 Evreii în număr de 100.000 și-au declarat această naționalitate. Numărul Germanilor e staționar.

Orașele au un mare rol în asimilarea naționalităților. În procesul de maghiarizare rolul cel mai important l-au jucat orașele, prin capacitatea lor de a îngrămădi populație, ele au fost adevărate uzine de desnaționalizare pentru minoritățile etnice din fosta Ungarie. Procesele de asimilare au existat în toate timpurile. Modificarea etnică a orașelor e un fenomen cunoscut în demografie. Acum un secol majoritatea orașelor din Ardeal era germană. Dar orașele trebuie să fie prelungirea etnică a satelor, ori ele se prezintă ca niște insule maghiare risipite, înconjurate de marea masă a satelor românești; ele nu și sporesc populația pe baza numărului excedentului natural urban, ci pe baza exodului populației rurale. După Hansen populația urbană, care se distruge, se înlocuiește cu populație rurală, în două trei generații. Dacă aplicăm această teorie situației noastre, aceasta însemnează, după cum se exprimă Dl. D. P. Râmneanțu¹ că; „orașele pe baza realității biologice, privind forța excedentului natural al Românilor dela sate prin prisma concentrației biologice a populației în spațiu și timp, putem afirma cu certitudine, că mediul urban din Ardeal în cursul unei perioade de 50 de ani, va avea aceeași structură etnică identică cu a orașelor din Vechiul Regat“. Orașele sunt centrul cultural, economic și financiar al unui ținut și ele trebuie să fie ale ținutului care le alimentează. Ele au fost create în mod artificial de Unguri, pentru a servi drept focare de iredentism și desnaționalizare; însă ceea ce este creat artificial e șubred și natura se răzbună amarnic, iar cel care a săpat groapă altuia va cădea singur în ea, această fatalitate biologică va suporta-o și orașele ardelenе.

Redăm modificările survenite dela 1910—1930 în structura orașelor după majoritatea națiunii ce o compun :²

Națiunea	Numărul orașelor	
	1910	1930
Români	10	23
Unguri	33	20
Germani	6	5
Evrei	—	1

¹ Dr. P. Râmneanțu : „Demografia satelor“. Conferință ținută în cadrele „Astrei“.

² Dr. S. Manuilă op. cit.

Minoritățile prezentând o repartizare demografică nefirească și o vitalitate mai mică decât Români, numărul orașelor minoritare scade, pe când a celor românești crește în mod vertiginos. O excepție se observă în ce privește Evreii, cari sunt naționalitatea cu cea mai mare rezistență urbană, deși de 10 ori sunt mai mulți urbani decât rurali, cu toate acestea ei prezintă un excedent urban ridicat, probabil e datorit acest fapt marilor forțe de adaptare biologică, asemănătoare unei specii neplăcute din zoologie.

La sate se păstrează nu numai forța vitală a unui popor, dar și puritatea neamului; am fost totdeauna stăpânii satelor ardelen; 60% au recunoscut și recensămintele monarhiei austro-ungare și 70% după cum se dovedește din compoziția sanghină.

Având în vedere că 89.5% din populația românească din Ardeal e rurală, deci cu un potențial biologic foarte ridicat, iar deosebiri esențiale între caracterele mediului urban și rural fiind bine cunoscute și interdependența lor biologică, un fapt deplin dovedit, având în vedere și viteza de urbanizare a Ardealului, care în ultimul timp a fost destul de urcată, crescând în decursul ultimelor două decenii populația urbană cu 23.66% (1910—1930), putem prevedea cu certitudine că aspectul orașelor ardelen, din punct de vedere al naționalităților, în decursul a 2 generații va fi identic, cu acel al sâtelor. Iar statului român îi incumbă datoria că această canalizare urbană a populației să fie făcută spre o prosperare culturală și economică, fără însă de a se altera caracterul biologic al neamului nostru

b) Originea etnică

Din inițiativa d-lui prof. Dr. Iuliu Moldovan s'au făcut reacțiile de izohemaglutinare și investigații antropologice, pentru stabilirea originii etnice a Săcuilor, de către dl Dr. P. Râmneanțu în colaborare cu dl Dr. Petre David și ale căror rezultate publicate în Buletinul Eugenic și Biopolitic¹ le dăm pe scurt:

Măsurarea biologică și matematică făcută pe 20,092 de analize, un număr fără precedent de mare în întreaga literatură, dovedește cu certitudine și în mod incontestabil că Săcuii din județele Ciuc, Odorhei și Trei-Scaune, în general au aceeași origine etno-antropologică, ca și Români. Deci chiar în județele din Sud-Estul Transilvaniei

¹ Dr. P. Râmneanțu în colaborare cu Dr. P. David: „Cercetări asupra originii etnice a populației din Sud-Estul Transilvaniei pe baza compoziției serologice a sângelui“. B. E. B. Nr. 1-2-3—1935.

în cari după limba vorbită și neamul declarat suntem într'o proporție de 26%, în ce privește compoziția sanghină (reacția de izohemaglutinare) formăm o majoritate zdrobitoare de 65-70%.

Suntem curioși ce ar reflecta la aceasta fascistul Franco Velloni Dionisi, care într'o scriere intitulată: „Problema teritoriului Transilvănean“, susține pentru consolarea Ungariei, facerea unui coridor până în Săcuime?

c) Indicele vital simplu pe neamuri

Vigoarea unui popor e cu atât mai mare cu cât prezintă o natalitate mai urcată și o mortalitate mai redusă. Indicele vital simplu este raportul dintre numărul născuților și morților exprimat la 100. Prin el măsurăm în modul cel mai direct și destul de precis creșterea naturală a populației, scoțând astfel în evidență vigoarea ei biologică.

Calcularea lui pe neamuri ne indică faptul că deși în condițiuni de trai egale, pentru toți locuitorii țării, totuși vitalitatea lor prezintă deosebiri importante.

Redăm indicele vital simplu în România pe neamuri calculat de Dl Dr. P. Râmneanțu¹⁾ pe perioada Iulie 1933—August 1934:

Neamul	Români	Unguri	Germani	Evrei	Ruși Ucrainieni	Alții
Indice Vital	177.1	142.2	142.2	120.1	178.1	163.1

Reiese din acest tablou că după Ruși și Ucrainieni, Românii prezintă cel mai urcat indice vital, ceea ce însemnează, că proporția Românilor pe an ce trece va fi mai mare în Ardeal.

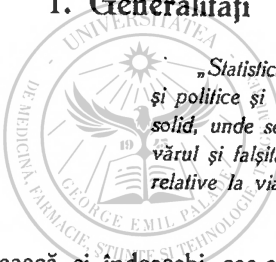
Campaniei revizioniste maghiare începută de lordul Rothermere în „Daily Mail“ cu faimosul articol „Hungary's Place In The Sun“ (Locul Ungariei sub soare), putem să-i opunem următoarele fapte de o realitate zdrobitoare: *Prin calitățile moștenite dela străbuni și prin numărul crescând al nostru, neamul românesc s'a menținut dealungul secolilor de impilare și suferință. Prezentul ne aparține prin numărul mare al nostru, ce ne dă dreptul de stăpânire. Iar viitorul e tot al nostru prin vigoarea biologică superioară, ce ne-o atestă indicele vital. Acesta-i adevărul.*

¹ L. c.

CAPITOLUL III.

Mișcarea populației dela 1901—1910 în Transilvania, Banat și Crișana-Maramureș

1. Generalități

„Statistica este baza dinamicii sociale și politice și constituie singurul domeniu solid, unde se poate pune la încercare adevărul și falșitatea teoriilor sau ipotezelor relative la viața socială.”

Faure

Statistica românească și îndeosebi cea a provinciilor ciscarpatine, prezintând numeroase lacune, am crezut de bine ca prin modesta muncă depusă să pot contribui cel puțin într'o cât de mică măsură, la completarea unei părți din lipsurile ei. Astfel sub îndrumările și contribuția prețioasă a Dlui Dr. P. Rămneanțu și prin aportul Dlui Dr. Perhaița, am calculat mișcarea populației din Transilvania, Banat și Crișana—Maramureș pe perioada anilor 1901—1910 după următoarea procedură :

Pentru mișcarea populației din Banat și Crișana Maramureș : s'a făcut identificarea fiecărei comune a numerei românești cu cea maghiară ; s'a scos mișcarea comunei din Magyar Statisztikai Közlemények, după repartizarea lor pe plase ; s'a făcut totalizarea mișcării din fiecare plasă și pe urmă s'a totalizat pe Județe mediu rural și urban. Prin totalizarea Județelor (Caraș, Severin și Timiș-Torontal pentru Banat ; și Arad, Bihor, Maramureș și Satu Mare pentru Crișana Maramureș), s'a obținut mișcarea populației din Banat și Crișana-Maramureș.

Pentru calcularea mișcării populației din Transilvania, s'a procedat în felul următor, după indicațiile date de Dl. Dr. P. Râmneanțu : s'a adunat cele 15 județe, după fostă împărțire maghiară, plus județul Sălaj, plus plasa Valea lui Mihai (fostă jud. Bihor), plus plasa Carei și orașul Carei (fostă jud. Satu Mare), plus comunele Bucia și Negreni (foste jud. Bihor) și Dobra, Hurez și Racova (foste jud. Satu Mare) și minus plasa Chioar fostă jud. Someș, care a trecut la Satu Mare. Am obținut astfel mișcarea pe mediul urban și rural întrunite. S'a scos după aceea mișcarea fiecărei comune urbane, s'a totalizat urbanul din Transilvania, iar prin scăderea urbanului din total s'a obținut mișcarea pe mediul rural din Transilvania.

În acest mod descris mai sus, prin o muncă destul de migăloasă s'a ajuns la alcătuirea tablourilor alăturate.

Calcularea și prelucrarea materialului s'a făcut cu mașinile de cari dispune Institutul de Igienă și Sănătate Publică.

Prin calcularea mișcării populației din Transilvania, Banat și Crișana-Maramureș la teritoriul actual, s'a căutat să se pună la îndemâna celor interesați, o situație reală a fenomenelor demografice, pentru a putea fi utilizată la eventualele comparații, sau la elucidarea unor probleme demografice.

Mișcarea populației în Transilvania dela 1901—1910

a) Mediul rural și urban întrunite (cifre absolute)

(Tabl. No. 1)

Anii	Populația	Născuți vii	Decese	Exced. natural	Media căsălo- riilor	Media născ. morți	Media morți 0·1 an
1901	2,754,733	97,780	70,138	27,642	25,585	1,676	19,984
1902	2,779,753	100,574	79,289	21,285			
1903	2,804,772	96,358	72,476	23,882			
1904	2,829,791	99,552	69,016	30,536			
1905	2,854,810	96,562	74,012	22,550			
1906	2,879,830	101,428	72,839	28,589			
1907	2,904,849	104,507	76,410	28,097			
1908	2,929,868	107,214	73,359	33,855			
1909	2,954,888	109,588	77,449	32,139			
1910	2,979,907	105,589	74,932	30,657			

Mișcarea populației în Transilvania dela 1901—1910

(Tabl. No. 2) b) Mediul rural (cifre absolute)

Anii	Populația	Născuți vii	Decese	Exced. natural	Media căsătore riilor	Media născ. morți	Media morți 0=1 an
1901	2,420,915	87,787	62,141	-25,646	22,678	1,358	18,066
1902	2,438,777	90,500	70,290	20,210			
1903	2,456,639	86,496	64,018	22,478			
1904	2,474,501	89,632	60,450	29,182			
1905	2,492,364	86,922	64,735	22,187			
1906	2,510,226	91,144	63,846	27,298			
1907	2,528,088	94,285	67,288	26,997			
1908	2,545,950	96,525	64,392	32,133			
1909	2,563,812	98,572	67,915	30,657			
1910	2,581,674	94,210	65,592	28,618			

Mișcarea populației în Transilvania dela 1901—1910

(Tabl. No. 3) c) Mediul urban (cifre absolute)

Anii	Populația	Născuți vii	Decese	Exced. natural	Media căsătore riilor	Media născ. morți	Media morți 0=1 an
1901	333,818	9,993	7,997	1,996	2,907	318	1,918
1902	340,975	10,074	8,999	1,075			
1903	348,133	9,862	8,458	1,404			
1904	355,290	9,920	8,566	1,354			
1905	362,447	9,640	9,277	363			
1906	369,604	10,284	8,993	1,291			
1907	376,761	10,222	9,122	1,100			
1908	383,919	10,689	8,967	1,722			
1909	391,076	11,016	9,534	1,482			
1910	398,233	11,379	9,340	2,039			

Mișcarea populației în Banat dela 1901 - 1910

a) Mediul rural și urban întrunite (cifre absolute)

(Tabl. No. 4)

Anii	Populația	Născuți vii	Decese	Exced. natural	Media căsătore- riilor	Media născ. morți	Media morți 0=1 an
1901	933,572	28,748	21,572	7,176	8,564	550	5,720
1902	937,503	29,421	21,983	7,438			
1903	941,434	28,626	23,892	4,734			
1904	945,364	28,964	22,960	6,004			
1905	949,294	26,661	24,326	2,335			
1906	953,225	28,461	22,435	6,026			
1907	957,156	27,660	23,126	4,534			
1908	961,086	26,453	24,441	2,012			
1909	965,016	28,236	22,497	5,739			
1910	968,947	27,981	21,777	6,204			

Mișcarea populației în Banat dela 1901 - 1910

(Tabl. No. 5) b) Mediul rural (cifre absolute)

Anii	Populația	Născuți vii	Decese	Exced. natural	Media căsătore- riilor	Media născ. morți	Media morți 0=1 an
1901	812,402	25,585	18,706	6,879	7,383	444	4,936
1902	813,594	25,992	18,929	7,063			
1903	814,787	25,291	20,760	4,531			
1904	815,980	25,573	19,771	5,802			
1905	817,172	23,308	20,909	2,399			
1906	818,365	25,036	19,116	5,920			
1907	819,558	24,264	19,749	4,515			
1908	820,751	23,035	20,951	2,084			
1909	821,943	24,544	18,959	5,585			
1910	823,136	24,112	18,339	5,773			

Mișcarea populației în Banat dela 1901~1910

(Tabl. No. 6) c) Mediul urban (cifre absolute)

Anii	Populația	Născuți vii	Decese	Exced. natural	Media căsătoririlor	Media născ. morți	Media morți 0·1 an
1901	121,171	3,163	2,866	297	1,181	106	784
1902	123,909	3,429	3,054	375			
1903	126,646	3,335	3,132	203			
1904	129,384	3,391	3,189	202			
1905	132,122	3,353	3,417	-64			
1906	134,860	3,425	3,319	106			
1907	137,598	3,396	3,377	19			
1908	140,335	3,418	3,490	-72			
1909	143,073	3,692	3,538	154			
1910	145,811	3,869	3,438	431			

Mișcarea popul. în Crișana-Maramureș dela 1901~1910

a) Mediul rural și urban înfrunite (cifre absolute)

(Tabl. No. 7)

Anii	Populația	Născuți vii	Decese	Exced. natural	Media căsătoririlor	Media născ. morți	Media morți 0·1 an
1901	1,195,651	47,858	34,010	13,848	11,417	729	11,069
1902	1,208,953	50,336	36,376	13,960			
1903	1,222,254	47,604	35,451	12,153			
1904	1,235,556	49,728	32,581	17,177			
1905	1,248,858	48,657	37,546	11,111			
1906	1,262,160	50,205	35,320	14,885			
1907	1,275,462	50,620	36,257	14,363			
1908	1,288,763	50,622	34,200	16,422			
1909	1,302,065	52,998	35,491	17,507			
1910	1,315,367	50,081	35,206	14,875			

Mișcarea popul. în Crișana-Maramureș dela 1901 - 1910

(Tabl. No. 8) b) Mediul rural (cifre absolute)

Anii	Populația	Născuți vii	Decese	Exced. natural	Media căsăto- riilor	Media născ. morți	Media morți 0-1 an
1901	1,008,744	41,805	29,282	12,523	9,685	535	9,667
1902	1,017,518	44,109	31,235	12,874			
1903	1,026,291	41,603	30,306	11,297			
1904	1,035,065	43,418	27,540	15,908			
1905	1,043,838	42,617	31,801	10,816			
1906	1,052,611	43,959	30,092	13,867			
1907	1,061,385	44,064	30,561	13,503			
1908	1,070,158	44,028	28,800	15,228			
1909	1,078,932	46,053	29,921	16,132			
1910	1,087,705	43,293	29,456	13,837			

Mișcarea popul. în Crișana-Maramureș dela 1901 - 1910

(Tabl. No. 9) c) Mediul urban (cifre absolute)

Anii	Populația	Născuți vii	Decese	Exced. natural	Media căsăto- riilor	Media născ. morți	Media morți 0-1 an
1901	186,906	6,053	4,728	1,325	1,732	194	1,402
1902	191,435	6,227	5,141	1,086			
1903	195,963	6,001	5,145	856			
1904	200,492	6,310	5,041	1,269			
1905	205,020	6,040	5,745	295			
1906	209,548	6,246	5,228	1,018			
1907	214,077	6,556	5,696	860			
1908	218,605	6,594	5,400	1,194			
1909	223,134	6,945	5,570	1,375			
1910	227,662	6,788	5,750	1,038			

3. Natalitatea

Natalitatea în Transilvania, Banat și Crișana-Maramureș dela
1901—1910

(Tabl. No. 10)

Proporții la 1000 locuitori

Anii	Mediul rural și urban întrunite			Mediul rural			Mediul urban		
	Tran- silvania	Banat	Criș. Mar.	Tran- silvania	Banat	Criș. Mar.	Tran- silvania	Banat	Criș. Mar.
1901	35.5	30.8	40.0	36.3	31.5	41.4	29.9	26.1	32.4
1902	36.2	31.4	41.6	37.1	32.0	43.3	29.5	27.7	32.5
1903	34.4	30.4	38.9	35.2	31.0	40.5	28.3	26.3	30.6
1904	35.2	30.6	40.2	36.2	31.3	42.0	27.9	26.2	31.5
1905	33.8	28.1	39.0	34.9	28.5	40.8	26.6	25.4	29.5
1906	35.2	29.9	39.8	36.3	30.6	41.8	27.8	25.4	29.8
1907	36.0	28.9	39.7	37.3	29.6	41.5	27.1	24.7	30.6
1908	36.6	27.5	39.3	37.9	28.1	41.1	27.8	24.4	30.2
1909	37.1	29.3	40.7	38.4	29.9	42.7	28.2	25.8	31.1
1910	35.4	28.9	38.1	36.5	29.3	39.8	28.6	26.5	29.8

A) Transilvania

a) *Mediul urban și rural întrunite.* Natalitatea în decursul acestui deceniu se află la un nivel destul de urcat, schițând variațiuni anuale nu prea mari, cu un minimum la anul 1905 din cauza răului an economic, care a fost 1904. (Vezi factorul economic). Ea se menține la sfârșitul deceniului la aceeaș proporție ca la început.

b) *Mediul rural* prezintă o natalitate ceva mai urcată, care în decursul anilor 1901—1910 prezintă ușoare oscilațiuni, către sfârșit cu o tendință de creștere.

c) *Mediul urban* prezintă o natalitate mai mică decât ruralul — lucru natural dealtfel — iară în decursul deceniului prezintă o tendință de scădere.

B) Banat

a) *Mediul rural și urban întrunite.* Natalitatea la începutul deceniului se află la un nivel scăzut 30·8‰, iar ea în decursul celor zece ani a prezentat o progresivă tendință de scădere ajungând la anul 1910 la 28·9‰.

b) *Mediul rural,* prezintă dela început o natalitate destul de scăzută, care deasemenea manifestă o vădită tendință de scădere.

c) *Mediul urban*, prezintă o natalitate foarte scăzută care se menține la același nivel în decursul celor zece ani, prezentând oscilațiuni, fără a putea deduce vre-o eventuală tendință.

C) Crișana—Maramureș

a) *Mediul rural și urban întrunite*, prezintă o natalitate foarte urcată 40‰, care în decursul celor zece ani scade la 38.1‰ în 1910.

b) *Mediul rural*, prezintă o natalitate mult mai urcată decât cel urban 41.4‰, față de 32.4‰, care nu denotă variațiuni mai importante decât în 1910, când scade de la 42.7‰ în 1909, la 39.8‰.

c) *Mediul urban*. Observăm și în natalitatea acestui mediu o descreștere progresivă de la 32.4‰ în 1901, la 29.8‰ în 1910.

4. Mortalitatea

Mortalitatea în Transilvania, Banat și Crișana—Maramureș.
dela 1901—1910

(Tabl. No. 11) Proporții la 1000 locuitori

Anii	Mediul rural și urban întrunite			Mediul rural			Mediul urban		
	Transilvania	Banat	Criș. Mar.	Transilvania	Banat	Criș. Mar.	Transilvania	Banat	Criș. Mar.
1901	25.5	23.1	28.4	25.7	23.0	29.0	24.0	23.6	25.3
1902	28.5	23.4	30.1	28.8	23.3	30.7	26.4	24.6	26.8
1903	25.8	25.4	29.0	26.1	25.5	29.5	24.3	24.7	26.2
1904	24.4	24.3	26.4	24.4	24.2	26.6	24.1	24.6	25.1
1905	25.9	25.6	30.1	26.0	25.6	30.5	25.6	25.9	28.0
1906	25.3	23.5	28.0	25.4	23.4	28.6	24.3	24.6	25.0
1907	26.3	24.2	28.4	26.6	24.1	28.8	24.2	24.5	26.6
1908	25.0	25.4	26.5	25.3	25.5	26.9	23.4	24.9	24.7
1909	26.2	23.3	27.3	26.5	23.1	27.7	24.4	24.7	25.0
1910	25.1	22.5	26.8	25.4	22.3	27.1	23.4	23.6	25.3

A) Transilvania

a) *Mediul rural și urban întrunite*. Observăm din tabloul alăturat că mortalitatea se află la o proporție urcată 25.5‰ 1901 și care se menține la același grad în tot decursul celor zece ani, fără de a manifesta o tendință de scădere.

b) *Mediul rural*. Mortalitatea e ceva mai urcată decât în cel urban.

c) *Mediul urban*. Se află la un nivel destul de urcat, prezentând oscilațiuni anuale, fără o direcție bine definită.

B) Banat

a) *Mediul rural și urban întrunite.* Mortalitatea deși să prezintă mai scăzută față de a celorlalte provincii, totuși având în vedere mortalitatea Banatului, ea e foarte mare. Variațiunile ei anuale sunt neregulate.

b) *Mediul rural.* Un fenomen interesant e faptul că mortalitatea în mediul rural e mai mică decât în cel urban — lucru neobicinuit la noi. Ea prezintă ușoară tendință la scădere.

c) *Mediul urban.* După cum am remarcat mai sus prezintă o mortalitate mai urcată decât cel rural și care se menține la un nivel urcat. Se pare că civilizația orașelor bănățene în loc să contribuie la scăderea mortalității, din contră o potențează. Interesant aspect demografic și tragic totodată.

c) Crișana Maramureș

a) *Mediul rural și urban întrunite.* Mortalitatea se află la un nivel foarte urcat, dar după prezintă un maxim în 1905, 30.1⁰/₀₀, manifestă o vădită descreștere 26.8⁰/₀₀ în 1910.

b) *Mediul rural,* prezintă o mortalitate mai mare, decât cel urban și care după anul 1905 începe să descrească.

c) *Mediul urban,* prezintă o mortalitate urcată și care se menține la același nivel (25.3⁰/₀₀.)

5. Excedentul natural

Excedentul natural în Transilvania, Banat și Crișana-Maramureș
dela 1901—1910

(Tabl. No. 12) Proporții la 1000 locuitori

Anii	Mediul rural și urban întrunite			Mediul rural			Mediul urban		
	Tran- silvania	Banat	Criș.- Mar.	Tran- silvania	Banat	Criș.- Mar.	Tran- silvania	Banat	Criș.- Mar.
1901	10.0	7.7	11.6	10.6	8.5	12.4	5.9	2.4	7.1
1902	7.7	7.9	11.5	8.3	8.7	12.6	3.1	3.0	5.7
1903	8.5	5.0	9.9	9.1	5.6	11.0	4.0	1.6	4.4
1904	10.8	6.4	13.9	11.8	7.1	15.4	3.8	1.6	6.3
1905	7.9	2.5	8.9	8.9	2.9	10.4	1.0	-0.5	1.4
1906	9.9	6.3	11.8	10.9	7.2	13.2	3.5	0.8	4.8
1907	9.7	4.7	11.3	10.7	5.5	12.7	2.9	0.14	4.0
1908	11.6	2.1	12.7	12.6	2.5	14.2	4.4	-0.5	5.5
1909	10.9	6.0	13.4	11.9	6.8	15.0	3.8	1.1	6.2
1910	10.3	6.4	11.3	11.1	7.0	12.7	5.1	3.0	4.6

A) *Transilvania*

a) *Mediul rural și urban întrunite.* Observăm că excedentul natural se menține în tot decursul deceniului în jurul proporției de 10‰, prezintă două scăderi mai importante la 1902 și 1905.

b) *Mediul rural.* În mediul rural excedentul e mult mai mare, decât în cel urban și în ultimii cinci ani a prezentat o vădită creștere.

c) *Mediul urban.* Excedentul natural e destul mic și prezintă oscilații foarte mari ajungând dela 5.9‰ în 1901 la 1‰ în 1905, pentru a se urca din nou la 5.1‰ în 1910.

B) *Banat*

a) *Mediul rural și urban întrunite.* Excedentul natural se prezintă sub nivelul celorlalte provincii și are o vădită tendință spre scădere, dela 7.7‰ în 1901 ajunge la 6.4‰ în 1910.

b) *Mediul rural.* E cu mult mai urcat excedentul rural decât cel urban, (de 5—6 ori în unii ani, el prezintă două puncte critice la 1905 cu 2.9‰ și 1908 cu 2.5‰ când starea economică e rea. Și a scăzut în decursul deceniului dela 8.5‰ la 7‰.

c) *Mediul urban.* Datorită micii natalități și uriașei mortalități excedentul e f. mic, iar uneori nu există fiind un deficit de populație cum sunt anii 1905 și 1908 cu -0.5‰. Mediul urban al Banatului pare a fi oglinda fidelă a expresiunii că „orașele sunt cimitirele fastuoase ale populației“.

C) *Crișana-Maramureș*

a) *Mediul rural și urban întrunite.* Excedentul acestei provincii e cel mai urcat menținându-se aproape în toți anii peste 11‰.

b) *Mediul rural.* Excedentul e foarte urcat întrecând uneori proporția de 15‰, se observă oscilațiuni însă fără un caracter bine definit.

c) *Mediul urban* prezintă un excedent mult mai mic decât cel rural, are și el o perioadă critică în 1905 când e numai 1.4‰ și manifestă o tendință de scădere, dela 7.1‰ în 1901 la 4.6‰ în 1910.

6. Indicele vital simplu

Indicele vital simplu în Transilvania, Banat și Crișana-Maramureș
dela 1901—1910

(Tabl. No. 13)

Proporții la 100

Anii	Mediul rural și urban înfrunite			Mediul rural			Mediul urban		
	Tran- silvania	Banat	Criș. Mar.	Tran- silvania	Banat	Criș. Mar.	Tran- silvania	Banat	Criș. Mar.
1901	139.4	133.2	140.7	141.3	136.8	142.8	125.0	110.4	128.0
1902	126.8	133.8	138.4	128.8	137.3	141.2	111.9	112.3	121.1
1903	133.0	119.8	134.3	135.1	121.8	137.3	116.6	106.5	116.6
1904	144.2	126.2	152.6	148.3	129.4	157.6	115.8	106.3	125.2
1905	130.5	109.6	129.6	134.3	111.5	134.0	103.9	98.1	105.1
1906	139.2	126.9	142.1	142.8	131.0	146.1	114.3	103.2	119.5
1907	136.8	119.6	139.6	140.1	122.9	144.2	112.1	100.6	115.1
1908	146.1	108.2	148.0	149.9	110.0	152.9	119.2	97.9	122.1
1909	141.5	125.5	149.3	145.1	129.5	153.9	115.5	104.4	124.7
1910	140.9	128.5	142.2	143.6	131.5	147.0	121.8	112.5	118.0

A) Transilvania

a) *Mediul rural și urban înfrunite.* Din tabloul alăturat observăm că indicele vital se menține între 130 și 140.

b) *Mediul rural.* Indicele în acest mediu prezintă o evidentă superioritate față de cel urban și se observă o ușoară tendință de a crește.

c) *Mediul urban* prezintă un indice vital f. scăzut; care oscilează între 110 și 120.

B) Banat

a) *Mediul rural și urban înfrunite.* Indicele vital în Banat este cel mai mic dintre indicele provinciilor și prezintă o tendință spre regresivă.

b) *Mediul rural,* prezintă un nivel scăzut, însă mult superior celui al mediului urban.

c) *Mediul urban.* Nici nu știu dacă mai putem vorbi aici de un indice vital, — mai bine i s'ar potrivi numirea de indice avital. Se menține în cei mai mulți ani sub 110, iar în 2 ani se prezintă sub 100 și anume în 1905 e 98.1 și în 1908 e 97.9.

C) Crișana-Maramureș

a) *Mediul rural și urban întrunite.* E cel mai urcat indice dintre indicele provinciilor și are oscilațiuni anuale, fără să putem determina o oarecare tendință.

b) *Mediul rural* prezintă un indice vital ce oscilează între 140 și 150.

c) *Mediul urban,* are un indice vital mult inferior celui rural și manifestă o ușoară tendință de scădere.

7. Căsătoriile

Media căsătoriilor în Transilvania, Banat și Crișana-Maramureș dela 1901—1910

(Tabl. No. 14) Proporții la 1000 locuitori

Mediul rural și urban întrunite			Mediul rural			Mediul urban		
Transilv.	Banat	Crișan. Mar.	Transilv.	Banat	Crișan. Mar.	Transilv.	Banat	Crișan. Mar.
9.0	9.0	9.1	9.1	9.0	9.3	8.0	8.9	8.4

Neavând decât media căsătoriilor pe cei zece ani nu putem observa nici evoluția nici tendința lor. În toate trei provinciile proporția e de 9‰. Se observă un nivel mai ridicat în mediul rural decât în cel urban, iar în mediul urban din Transilvania are cea mai mică proporție 8‰.

8. Mortalitatea infantilă

Media mortalității infantile dela 0—1 an în Transilvania, Banat și Crișana-Maramureș dela 1901—1910

(Tabl. No. 15) Proporții la 100 născuți vii

Mediul rural și urban întrunite			Mediul rural			Mediul urban		
Transilv.	Banat	Crișan. Mar.	Transilv.	Banat	Crișan. Mar.	Transilv.	Banat	Crișan. Mar.
19.6	20.3	22.2	19.7	20.0	22.2	18.6	22.7	22.0

Din tabloul alăturat vedem că mortalitatea infantilă a prezentat proporția cea mai mică în Transilvania și îndeosebi în mediul urban 18.6%; Cea mai mare mortalitate sub 1 an a prezentat-o Crișana-Maramureș. Paradoxal stă însă chestiunea în Banat, care deși prezintă o natalitate mai scăzută decât a celorlalte provincii totuși mortalitatea lui infantilă se menține la o cifră f. mare și îndeosebi în discordanță cu celelalte, prezintă o mortalitate infantilă mai urcată în mediul urban decât în cel rural, (anume 22.7% față de 20%).

9. Mortinatalitatea

Media mortinatalității în Transilvania, Banat și Crișana-Maramureș dela 1901—1910

(Tabl. No. 16) Proportii la 100 născuți vii

Mediul rural și urban intrunite			Mediul rural			Mediul urban		
Transilv.	Banat	Crișan. Mar.	Transilv.	Banat	Crișan. Mar.	Transilv.	Banat	Crișan. Mar.
1.64	1.96	1.46	1.48	1.8	1.23	3.08	3.08	3.04

Din acest tablou reiese că cea mai mică mortinatalitate o are Crișana-Maramureș și cea mai urcată Banatul. În mediul urban ea prezintă o proporție dublă față de cel rural.

10 Influența factorului economic asupra mișcării populației

Asupra importanței factorului economic în mișcarea populației s'a insistat întotdeauna. Se știe că Malthus bazat pe acest considerent și a formulat teoria s'a asupra populației și care a dat naștere la partizani înfocași și la dușmani tot atât de dârji, ai căror reprezentanți se află și în ziua de azi.

De mult se duce lupta între cei cari susțin că, creșterea populației face să crească mijloacele de existență și cei cari susțin, că creșterea mijloacelor de existență face să crească populația.

Astfel M. Carey spunea: „Creșterea populației e însoțită de creșterea mijloacelor de asociație, care permit de a cultiva mai bine

„pământul și a-i mări produsele.“ Iar Beccaria: ¹ „Este clar că creșterea populației este o consecință a creșterii mijloacelor de subsistență, mai degrabă decât acestea ar fi o consecință a creșterii acesteia“.

Azi deasemenea se găsesc susținători atât a uneia cât și a alteia din aceste idei. Adevărul pare însă a fi la mijloc, fenomenele par a fi interdependente, se condiționează reciproc; Și nu trebuie să uităm un lucru că asupra mișcării populației factorii sociali și mentalitatea generației are o mare influență, care derutează interpretarea influenței factorului economic.

Redăm în tabloul următor producția agricolă a celor trei provincii în timpul anilor 1901—1910 scoase după Magyar Statisztikai Évkönyv.

Producția medie în suta de kg. pe jugăr cadastral în Transilvania, Banat și Crișana-Maramureș dela 1901—1910

(Tabl. No. 17).

Anii	Transilvania			Banat			Crișana-Maramureș		
	Grâu	Porumb	Cartofi	Grâu	Porumb	Cartofi	Grâu	Porumb	Cartofi
1901	8.97	11.40	75.07	9.36	15.92	81.22	10.80	12.37	81.71
1902	11.66	10.63	91.56	14.41	13.91	69.41	12.99	8.98	65.23
1903	10.47	11.26	71.60	13.12	16.50	93.89	12.10	12.86	75.96
1904	10.40	6.71	74.28	11.43	7.20	37.62	11.78	6.53	50.81
1905	11.23	12.39	88.39	13.56	10.79	54.53	9.63	7.30	61.33
1906	11.64	14.23	79.57	16.61	19.46	87.14	16.43	15.81	84.02
1907	8.87	14.92	102.28	7.47	16.68	48.26	8.92	14.15	71.03
1908	11.08	14.29	86.11	12.73	17.75	42.70	11.70	15.52	60.09
1909	9.35	11.34	72.85	10.50	18.46	86.25	7.55	13.92	69.39
1910	12.65	16.85	89.21	13.89	22.62	76.51	13.56	16.98	80.17

După cum se constată din acest tablou Banatul e cel care a avut în decursul deceniului cea mai urcată producție agricolă. Dealtfel situația economică bună a Banatului e vestită și în ziua de azi. Dr. Traian Birăescu spune următoarele asupra factorului economic în Banat: „Banatul e o perfectă unitate economică, cu o cultură agricolă, ce poate servi de model și cu o industrie atât de dezvoltată și variată, încât afară de unele articole de lux și afară de sare și petrol nu are nevoie de nici un articol venit din afară“.

Cu toată această avantajoasă situație economică care-l situează

¹ Elementi de Economia politica (1769).

pe primul plan, din punct de vedere demografic el e cel din urmă, excedentul lui e cel mai mic și în continuă scădere.

Dacă analizăm puțin raportul dintre producția agricolă și excedentul natural al populației în decursul acestor zece ani, constatăm o influență destul de strânsă:

a) *Transilvania*. Astfel în 1901 îndeosebi producția în grâu e mult scăzută ceea ce corespunde la un excedent mic în 1902, datorită unei mortalități foarte urcate $28.5^{\circ}/_{00}$, (cea mai mare din această perioadă), în 1904 producția mai ales a porumbului e mult scăzută, ceea ce dă un excedent mic, în 1905, $7.9^{\circ}/_{00}$, datorită unei natalități foarte scăzute $33.8^{\circ}/_{00}$.

b) *Banat*. În anul 1904 fiind producția grâului, dar îndeosebi a porumbului și cartofilor enorm de scăzută se repercută asupra anului 1905, unde înregistrăm un excedent de $2.5^{\circ}/_{00}$, datorită atât scăderii natalității, cât și urcării mortalității. În 1907 producția grâului și a porumbului suferind o mare scădere, ajung la jumătate față de anul precedent; excedentul din 1908 e de $2.1^{\circ}/_{00}$, din cauza natalității cea mai scăzută din decursul perioadei și mortalității foarte urcate.

c) *Crișana-Maramureș*. Se constată aceeași corelație, producția porumbului mult scăzută în 1902 dă un excedent mic în 1903, iar producția foarte scăzută a porumbului și cartofilor în 1904, dă un excedent mic, $8.9^{\circ}/_{00}$ (cel mai mic din acest deceniu), datorită mortalității care e maximă și natalității ce prezintă o importantă scădere.

CAPITOLUL IV.

Mișcarea populației din Transilvania, Banat și Crișana-Maramureș dela 1921—1933

1. Generalități

"Istoria este statistica în mișcare, statistica este istoria în repaus".

Schlözer von Gotting

După războiul cel mare când patria mamă și-a vazut întregite hotarele pe baza constituției etnice a teritoriului, se impunea evident în mod imperios o verificare a averii sale celei mai de preț și anume a capitalului biologic uman, de a cărui cantitate și calitate depinde valorificarea tuturor celorlalte capitaluri ale țării. Se cerea deci un recensământ general al populației în anul 1920. Acest fapt îl relevă toți cercetătorii în materie de demografie și cari la fiecare pas se lovesc de acest neajuns. Poate că această lacună a neglijenței noastre, se va simți, încă mult timp pentru demografia română.

O parte din datele publicate în capitolul de față au fost luate după calculele făcute de Dl. Dr. P. Râmneanțu, altă parte până la anul 1928 au fost prelucrate de noi după Anuarele statistice ale României. Dela anul 1929—1933 au fost luate după datele din Buletinul Demografic al României. Calculele au fost făcute la teritoriul actual al celor trei provincii ardelenene, pe mediul rural și urban în-

2. Natalitatea

Natalitatea în Transilvania, Banat și Crișana-Maramureș
de la 1921—1933

Proporții la 1000 locuitori. Mediul rural și urban intrunite

(Tabl. No. 18).

Anii	Transilvania	Banat	Crișana-Mar.
1921	32.8	25.8	36.1
1922	33.0	25.6	34.5
1923	31.5	23.4	31.4
1924	32.0	22.5	32.9
1925	30.5	21.5	30.5
1926	30.6	22.7	29.5
1927	29.7	21.5	28.0
1928	30.5	22.3	29.1
1929	30.0	22.0	29.0
1930	30.8	21.8	29.7
1931	29.4	20.7	27.9
1932	29.7	20.2	28.8
1933	27.1	18.6	25.1

a) *Transilvania*. Observăm că la început (1921) are o proporție urcată 32·8‰ pentru ca în anii ce urmează să scadă în mod progresiv ajungând în 1933 la 27·1‰, deci a scăzut cu 21% în decurs de 13 ani.

b) *Banat*. La anul 1921 ea se prezintă la un nivel destul de scăzut, pentru ca în anii ce urmează să descrească în mod progresiv ajungând în 1933 la 18·6‰, o cifră ce exprimă o realitate tragică a Banatului. Natalitatea scăzând în acest interval cu 39%.

c) *Crișana-Maramureș*, prezintă o natalitate foarte urcată la început 36·1‰, mult mai mare ca a celorlalte două, ca după aceea din an în an și în mod catastrofal să descrească, ajungând în 1933 la 25·1‰, sub a Transilvaniei, pe care ea în 1921, o ținea la distanță, deci în acest răstimp de 13 ani natalitatea ia scăzut cu 43%.

3. Mortalitatea

Mortalitatea în Transilvania, Banat și Crișana-Maramureș dela 1921—1933

Proporții la 1000 locuitori. Mediul rural și urban întrunite

(Tabl. No. 19).

Anii	Transilvania	Banat	Crișana-Mar.
1921	20.7	20.9	24.6
1922	21.3	21.4	23.3
1923	20.4	20.6	21.6
1924	21.5	21.7	23.0
1925	20.9	19.9	22.0
1926	21.0	22.6	22.6
1927	21.5	21.2	21.6
1928	18.8	20.1	19.5
1929	21.0	22.0	21.0
1930	18.3	18.4	18.4
1931	18.6	19.4	19.6
1932	19.4	20.4	19.9
1933	17.9	18.6	18,5

a) *Transilvania*. În anul 1921 mortalitatea se află la un nivel ridicat prezentând o tendință spre scădere an de an cu un caracter oscilant la început și mai bine precizat dela 1930 astfel că în anul 1933 ajunge la 17·9‰.

b) *Banat*. La început mortalitatea a fost la 20·9‰ în anii ulteriori a prezentat variațiuni în plus sau în minus, pentru ca în ultimii 4 ani să manifeste o ușoară scădere.

c) *Crișana-Maramureș*. Mortalitatea care în anul 1921 se găsea la o proporție foarte ridicată 24·6‰, în anii cari au urmat a prezentat o regresie importantă, ajungând în anul 1933 la 18·5‰, deci sub cea a Banatului, căreia îi era mult superioară în 1921.

4. Excedentul natural

Excedentul natural în Transilvania, Banat și Crișana-Maramureș
dela 1921 - 1933

Proporții la 1000 locuitori. Mediul rural și urban întrunite

(Tabl. No. 20).

Anii	Transilvania	Banat	Crișana-Mar.
1921	12.1	4.8	11.5
1922	11.7	4.1	11.2
1923	11.1	2.8	9.8
1924	10.5	0.7	9.9
1925	9.6	1.6	8.6
1926	9.6	0.2	6.9
1927	8.2	0.3	6.4
1928	11.7	2.2	9.5
1929	9.0	0.0	8.0
1930	12.5	3.4	11.3
1931	10.8	1.3	8.3
1932	10.3	-0.2	8.9
1933	9.2	0.0	6.6

a) *Transilvania*. Din cauza scăderii mai mari a natalității, decât a mortalității, excedentul natural a scăzut dela 12.1‰ la 9.2‰ în decursul acestui interval de 13 ani.

b) *Banat*. Excedentul natural care în 1921 era la un nivel f. scăzut 4.8‰ în decursul acestei perioade, după ce a trecut prin o fază agonică s'a stins cu totul. Astfel în 1933 el nu mai există.

c) *Crișana-Maramureș*. Excedentul acestei provincii în decursul acestui timp a prezentat o scădere vertiginosă, astfel a ajuns la sfârșitul perioadei la jumătatea mărimii lui dela început.

5. Indicele vital simplu

Indicele vital simplu în Transilvania, Banat și Crișana-Maramureș
dela 1921—1933

Proporții la 100. Mediul rural și urban întrunite

(Tabl. No. 21).

Anii	Transilvania	Banat	Crișana-Mar.
1921	158.2	123.1	147.0
1922	154.8	119.2	148.0
1923	154.0	113.6	145.5
1924	148.9	103.3	143.1
1925	145.8	107.8	138.9
1926	145.9	100.7	130.4
1927	138.2	101.4	129.5
1928	162.5	111.2	148.8
1929	147.6	100.6	140.9
1930	168.5	118.1	161.4
1931	157.2	109.0	141.9
1932	153.0	98.2	144.7
1933	151.5	100.1	135.9

a) *Transilvania.* Indicele vital se prezintă destul de urcat, remarcându-se în decursul acestor ani oscilațiuni neregulate, fără a evidenția vre-o tendință bine exprimată.

b) *Banat.* În această provincie indicele vital care deja se afla la un nivel foarte scăzut, prezintă o descreștere foarte rapidă, ajun-gând dela 123.1 în 1921, la 98.2 în 1932.

c) *Crișana-Maramureș.* Indicele vital prezintă și în această pro-vincie o scădere însă mai puțin accentuată decât a Banatului; astfel ajunge dela 147.0 în 1921, la 135.9 în 1933.

6. Căsătoriile

Căsătoriile în Transilvania, Banat și Crișana-Maramureș
dela 1921—1933

Proporții la 1000 locuitori. Mediul rural și urban întrunite
(Tabl. No. 22).

Anii	Transilvania	Banat	Crișana-Mar.
1921	11.7	10.6	11.1
1922	10.0	9.7	9.6
1923	9.0	9.5	8.8
1924	9.0	8.7	9.3
1925	9.0	9.1	9.7
1926	9.7	9.4	9.6
1927	9.1	9.0	8.8
1928	9.2	9.4	9.5
1929	9.5	9.0	9.5
1930	9.4	8.9	9.7
1931	8.9	8.0	8.7
1932	8.8	7.2	8.6
1933	7.6	6.9	7.9

84.55

a) *Transilvania*. E un fenomen cunoscut în demografie, că după un războiu numărul căsătoriile prezintă o urcare pronunțată. Astfel avem în Transilvania proporția de 11.7‰, care pe urmă scade progresiv, menținându-se totuși până la 1931 la un nivel destul de urcat, în ultimii trei ani, însă numărul lor a scăzut foarte mult, ajungând dela 9.4‰ cât era în 1930, la 7.6‰ în 1933.

b) *Banat*. Numărul căsătoriilor și în Banat prezintă o urcare, după războiu, însă mai mică decât în Transilvania. Proporția lor de asemenea scade pentru a ajunge în 1933 la 6.9‰.

c) *Crișana-Maramureș*. Proporția căsătoriilor care se află la un nivel urcat în 1921 (11.1‰), scade progresiv cu cât ne apropiem de ziua de azi, pentru a ajunge în 1933 la 7.9‰, o valoare ceva mai urcată, decât a celorlalte provincii ciscarpatine.

7. Mortalitatea infantilă

Mortalitatea infantilă în Transilvania, Banat și Crișana-Maramureș
dela 1921 - 1933

Proporții la 100 născuți vii. Mediul rural și urban întrunite

(Tabl. No. 23).

Anii	Transilvania	Banat	Crișana-Mar.
1921	19.2	20.3	22.3
1922	18.8	19.0	21.2
1923	—	—	—
1924	17.8	19.6	20.2
1925	17.7	19.1	20.2
1926	18.5	20.6	22.4
1927	19.9	19.2	22.4
1928	17.0	18.5	20.0
1929	19.0	21.0	21.0
1930	16.3	17.4	19.1
1931	15.2	16.1	18.8
1932	16.2	18.0	19.2
1933	15.3	16.6	18.5

a) *Transilvania.* Prezintă o mortalitate infantilă urcată la început 19.2%, care scade progresiv și într'un mod mai marcant îndeosebi în ultimi 4 ani, așa că în 1933 ea scoboară la 15.3%.

b) *Banat.* Mortalitatea infantilă se află la un nivel urcat în 1921, fiind de 20.3%, se menține în jurul acestei cifre până la 1930, când prezintă o bruscă scădere

d) *Crișana-Maramureș.* După războiu ea se găsește la o proporție izbitor de urcată (22.3%), se menține peste 20% până în 1930, de când începe să scadă ajungând la 18.5% în 1933.

8. Mortinatalitatea

Mortinatalitatea în Transilvania, Banat și Crișana-Maramureș
dela 1921—1933

Proporții la 100 născuți vii. Mediul rural și urban întrunite
(Tabl. No. 24).

Anii	Transilvania	Banat	Crișana-Mar.
1921	1.3	1.6	1.2
1922	1.2	1.2	1.1
1923	—	—	—
1924	1.2	1.3	1.1
1925	1.0	1.5	1.0
1926	0.9	1.3	0.9
1927	1.0	1.6	1.0
1928	1.3	1.8	1.0
1929	1.5	2.0	1.4
1930	1.2	1.9	1.2
1931	1.3	1.9	1.3
1932	1.3	1.8	1.6
1933	1.8	2.2	1.8

a) *Transilvania*. Prezintă o proporție de 1.3% în 1921, care după oscilațiuni variabile în decursul anilor ajunge la o proporție mai urcată de 1.8% în 1933.

b) *Banat*. Prezintă o mortinatalitate mai urcată decât a celorlalte două care e de 1.6% în 1921 și prezintă o urcare progresivă cu cât ne apropiem de sfârșitul perioadei când atinge proporția de 2.2%.

c) *Crișana-Maramureș*. Prezintă o mortinatalitate de 1.2% în 1921, care progresând cu trecerea anilor se urcă în 1933 la 1.8%.

9. Cauzele de deces

Prevenirea boalelor și combaterea lor e singurul mijloc care stă în mâna medicilor, pentru a influența creșterea populației. Pentru a combate răul trebuie dintâiu să-l cunoști, deaceia studierea cauzelor de deces dintr'o țară are o importanță foarte mare, pentru organizarea unei politici de populație activă și dirijată și pentru o organizare sanitară a țării cât mai utilă scopului urmărit.

Redăm în tabloul alăturat principalele cauze de deces, din cele trei provincii de dincoace de Carpați pe anii 1931 și 1932. Cauzele de deces din 1931 au fost luate din Anuarul Statistic al României, făcându-se după aceea calcularea proporției la 100 de decese. Cele din 1932 sunt luate după Dl. Dr. P. Râmneanțu¹.

¹ Dr. P. Râmneanțu: „Mortalitatea în România” Clujul Medical No. 3—1934.

Cauzele mai importante de deces în Transilvania, Banat și Crișana-Maramureș anii 1931 și 1932

(Nomenclatura pentru uzul intern). Proporții la 100 de decese

(Tabl. No. 25)

No. cod.	Cauze de deces	1931			1932		
		Transilvania	Banat	Criș.-Mar.	Transilvania	Banat	Criș.-Mar.
27	Bolile primei copilării	16.8	10.6	18.5	15.9	10.0	17.4
28	Senilitate	22.4	25.9	19.6	22.3	25.9	18.8
17	Pneumonii	9.9	8.8	11.4	11.7	9.9	13.3
19	Diaree și enterită sub 2 ani	3.8	2.3	3.5	7.0	5.2	7.3
7	Tuberculoză	10.6	11.0	12.2	9.2	9.2	10.5
15	Bolile cardiace	3.7	5.1	4.1	5.3	7.2	5.6
18	Alte boli aparat. res- pirator	2.6	4.8	2.1	3.5	5.3	2.4
20	Diaree și enterită peste 2 ani	1.2	0.6	1.1	1.7	1.1	1.8
13	Hemoragie cerebrală	2.4	4.5	2.7	2.4	4.6	2.7
14	Alte boli sist. nerv. și org. sensoriale	2.4	3.2	2.5	2.0	2.7	2.2
22	Nefrite	1.2	1.0	1.3	2.0	1.6	2.1
21	Alte boli ale ap. di- gestiv	2.6	3.3	2.0	2.5	3.1	1.9
9	Cancer	2.5	3.2	2.5	2.8	3.3	2.8
3	Scarlatină	1.7	0.4	0.9	0.9	0.3	0.3
12	Bolile sângelui hema- top. și intox. cr.	0.9	0.7	0.7	0.9	0.9	0.9
29	Sinucidere	0.8	1.1	0.7	0.7	0.9	0.6
4	Tuse convulsivă	0.8	0.3	0.9	0.5	0.1	0.4
6	Gripă	0.8	0.8	1.1	0.7	0.6	0.8
5	Difterie	0.6	0.8	0.6	0.6	0.6	0.6
11	Pelagră	0.06	0.1	0.02	0.01	0.01	0.01
24	Septicemie puerperală	0.2	0.2	0.1	0.3	0.4	0.3
1	Febre tifoide și parati- foide	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.7
	Toate celelalte cauze	11.6	10.7	10.9	6.6	6.6	6.6
		100	100	100	100	100	100

Neavând la îndemână decât cauzele de deces pe 2 ani, evident că nu putem observa sensul evoluției lor, decât cu o foarte mare relativitate. Astfel observăm o ușoară scădere a bolilor primei copilării în anul 1932, o creștere a diareelor și enteritelor sub 2 ani, o creștere a pneumoniilor și celorlalte boli ale aparatului respirator, deosebită o creștere a bolilor cardiace și renale și o scădere a tuberculozei și îndeosebi a grupei unde se cuprind toate celelalte cauze, care se reduc aproape la jumătate.

În privința diferențelor ce există între diferitele provincii constatăm următoarele; În Banat numărul cauzelor de deces cuprinse la rubrica primei copilării e mai scăzut, decât în celelalte 10.6%, pe când grupa bolilor sistemului nervos, cardiac și a cancerului e mai urcată. În Transilvania grupul tuberculozei e mai redus. În Crișana Maramureș grupul bolilor primei copilării e mai urcat 18.5%, iar al cancerului mai scăzut 2%.

Având în vedere că principalele cauze de deces la noi sunt bolile primei copilării, pneumoniile, diareea, enterita și tuberculoza, cari în alte state unde s'au pus bazele unei organizații sanitare serioase au scăzut foarte mult, trecând pe planul al doilea, ni se impune și nouă a desfășura o muncă metodică în această direcție, care ne va compensa prin roadele aduse pe deplin eforturile depuse în acest sens. Căci combaterea mortalității e un imperativ de ordin biologic, etic și cultural.

CAPITOLUL V.

Comparația mișcării populației în România, Transilvania, Banat și Crișana-Maramureș dela 1901-1910 și 1921-1933.

(Graficele mișcării.)

1. Generalități

„Evenimentele își au logica lor neîndurată, ele curgu unele din altele și se țin ca verigele lanțului“.

G. Barițiu

Nimic nu poate fi mai important decât cunoașterea realității biologice a poporului din care faci parte, ori aceasta nu se poate face decât prin observarea fenomenelor demografice pe un interval cât mai mare de timp. Iar din observarea acestor fenomene să deduci, ceace e bine și ce e rău; — căci un patriotism creator cere în primul rând, o verificare critică a tuturor scăderilor poporului tău — iar bazat pe această cunoaștere a realității să cauți a încuraja ce e bine și să cauți să îndrepi ce e rău.

Cel mai izbitor mod de a reprezenta un fenomen demografic îl prezintă grafica; ea are avantajul că într'un mod simplu și evident, pune în fața omului de azi nervos și grăbit toată variația mișcării populației, fără de a-i mai cere efortul, de a citi multe cifre, cari prezintă ceva rece, fără atracție și obositor chiar. De aceea am căutat să sintetizez munca mea din această lucrare în graficele prezente, cari redau toate fenomenele demografice ale populației din Ardeal între anii 1901—1910 și 1921—1933, ca astfel cel care va deschide această teză să fie scutit de munca poate plictisitoare de a o citi în întregime.

Redăm alăturatul tablou asupra mișcării populației în România dela 1901—1910 și 1921—1933, care ne-a servit la alcătuirea graficelor comparative ale acestei lucrări. Dela 1901—1910 e dată mișcarea populației din Vechiul Regat, iar dela 1921—1933 a României

Intregite. Datele au fost scoase din Anuarele statistice ale României, afară de mortalitatea infantilă și morfinatalitatea, cari au fost luate din cartea D-ului Dr. G. Banu: „Mortalitatea infantilă în România“.

2. Mișcarea populației în România dela 1901—1910 și 1921—1933

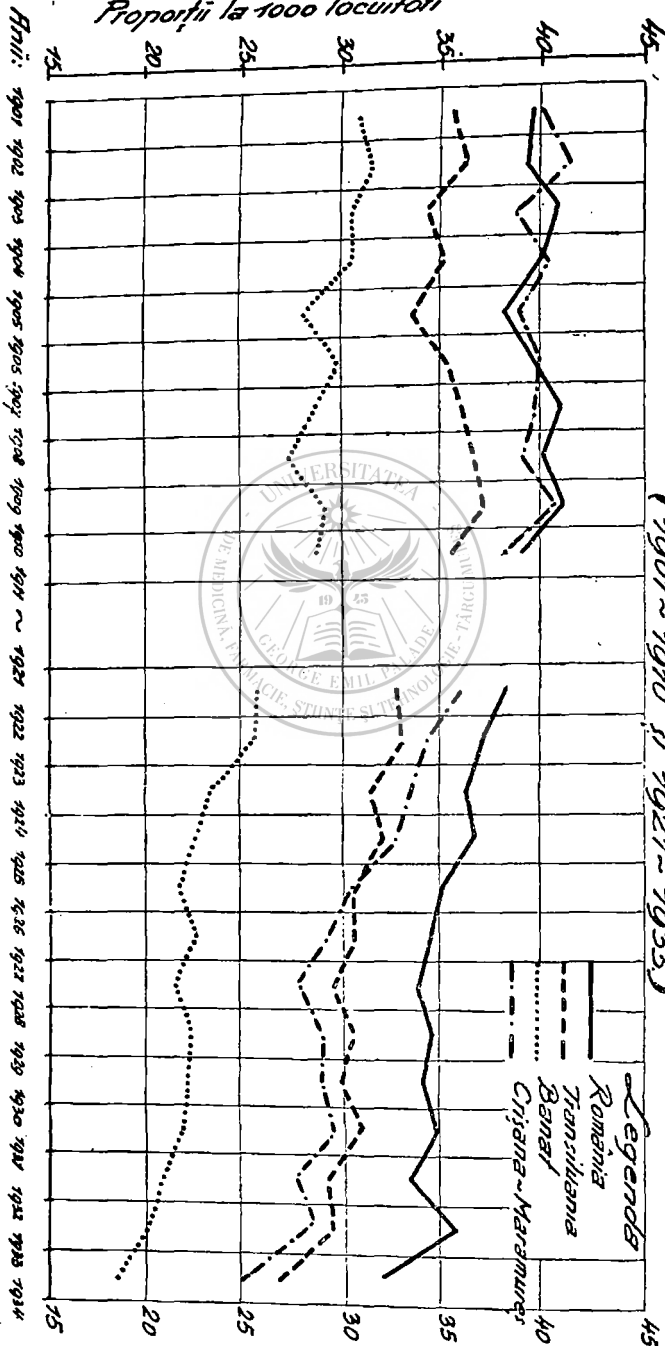
Proporții. Mediul rural și urban întrunite

(Tabl. No. 26)

Anii	Proporții la 1000 locuitori				Proporții la 100 născuți vii	
	Născuți vii	Decese	Exced. natural	Căsătorii	Născuți morți	Morți sub 1 an
1901	39.8	26.5	13.3	7.2	1.7	20.5
1902	39.5	28.1	11.4	9.1	1.8	22.1
1903	40.7	25.2	15.5	8.5	1.9	20.1
1904	40.1	24.4	15.7	8.1	2.2	19.3
1905	38.3	24.7	13.6	7.9	2.3	19.7
1906	39.8	23.9	16.0	10.1	2.4	19.3
1907	41.1	26.3	14.8	10.5	2.4	20.8
1908	40.3	27.4	12.9	9.1	2.6	21.1
1909	41.1	27.4	13.7	9.2	—	20.0
1910	39.2	24.8	14.4	9.2	—	19.8
—	—	—	—	—	—	—
1921	38.2	22.9	15.3	12.2	1.9	20.0
1922	37.2	22.8	14.4	10.3	2.0	20.6
1923	36.4	22.1	14.1	9.9	1.9	20.4
1924	36.7	22.5	14.1	10.0	1.9	20.0
1925	35.2	21.1	14.1	8.9	1.9	19.2
1926	34.8	21.4	13.4	9.1	1.8	20.3
1927	34.1	22.2	11.9	9.7	1.8	20.8
1928	34.7	19.6	15.1	8.9	1.9	18.7
1929	34.1	21.4	12.7	9.1	1.9	19.7
1930	35.0	19.4	15.6	9.4	1.5	17.6
1931	33.4	20.9	12.5	9.2	1.7	18.0
1932	35.9	21.7	14.2	9.5	1.8	18.5
1933	32.0	18.7	13.3	8.3	2.1	17.4

3. Natalitatea

Proporții la 1000 locuitori

Natalitatea în România, Transilvania, Banat și Crișana-Maramureș (1901-1910 și 1921-1935)

Notă: 1901 1902 1903 1904 1905 1906 1907 1908 1909 1910 1911 1912 1913 1914 1915 1916 1917 1918 1919 1920 1921 1922 1923 1924 1925 1926 1927 1928 1929 1930 1931 1932 1933 1934

Din analiza graficei natalității în România, Transilvania, Banat și Crișana-Maramureș dela 1901—1910 și 1921—1933 constatăm următoarele :

a) *România.* Natalitatea în 1901 se află la un nivel foarte urcat 39.8⁰/₀₀, nu e întrecută, decât puțin de cea a Crișanei-Maramureș; ea scade foarte puțin în decursul celor 10 ani următori, ajungând în 1910 la 39.2⁰/₀₀, fiind superioară celorlalte. În 1921 o găsim la 38.2⁰/₀₀, iar în decursul perioadei de după războiu ea prezintă o scădere mult mai mare, ca în timpul perioadei dinainte, astfel că ea ajunge în 1933 la 32⁰/₀₀. Deci natalitatea scăzând în decurs de 33 de ani cu 23⁰/₀.

b) *Transilvania.* Natalitatea în această provincie se află în 1901 la 35.5⁰/₀₀, se menține aproape constantă în intervalul anilor 1901—1910, pentruca după războiu să o găsim la o cifră mai scăzută, ce descrește, cu cât ne apropiem de timpul de azi. Ea a scăzut în decursul anilor 1901—1933 cu 31⁰/₀.

c) *Banat.* Natalitatea care în 1901 era destul de urcată, descrește în mod destul de mare și înainte de războiu, iar după 1921, descreșterea e catastrofală. Astfel că natalitatea Banatului în decursul celor 33 de ani a scăzut cu 68⁰/₀, nu înzadar a fost numit Banatul, de către distinsul bănățean Dr. Iosif Nemoianu; „cimitirul neamului românesc.“

d) *Crișana-Maramureș.* În această provincie în anul 1901 natalitatea era de 40⁰/₀₀, superioară deci Vechiului Regat, ea descrește în mod evident în decursul deceniului ce-a urmat, iar după războiu descreșterea e repentină și enormă, ajungând astfel la 25.1⁰/₀₀, față de a României Intregite, care e de 32⁰/₀₀, descreșterea ei în decursul celor 3 decenii e de 59⁰/₀, deci aproape de gradul denatalității Banatului. — „Banatu-i fruncea!“ — ce trist privilegiu, iar Crișana-Maramureș fine să-l urmeze.

Știm, că natalitatea reprezintă forța de expansiune a unui popor, iar scăderea ei constituie o istovire a izvorului său de întărire și o gravă amenințare pentru viitor. Importanța problemei se evidențiază și mai mult, observând faptul că scăderea catastrofală a natalității se manifestă tocmai la granițele de vest ale țării noastre, unde o politică de stat ar cere tocmai o întărire a lor. Numai o cunoaștere a adevărului dă forța necesară reacțiunii, de unde poate să nască salvarea. Fernand Boverat¹ spune următoarele asupra problemei

¹ Fernand Boverat op. cit.

denatalității: „Participând în Franța de mai bine de 20 de ani la lupta contra diminuării natalității și pentru apărarea drepturilor familiei, noi știm cât de puternice sunt cauzele sociale, cari indeamnă azi la o restricțiune nelimitată a fecundității. De aceea noi suntem convinși, că nu există pentru națiunile europene, o altă problemă mai vitală, decât lupta contra denatalității.“

Cauzele scăderii natalității sunt mai mult de ordin social, moral și psihologic. Azi domină în societate principiul individualist, materialist, egoist; căci lumea actuală dorește să ducă o viață cât mai confortabilă și mai distractivă; ea este convinsă că mijlocul cel mai ușor de a fi mai puțin sărac, e de-a avea o familie restrânsă și știe foarte bine la ce procedee să recurgă, pentru a-și ajunge scopul. Neomaltusianismul e aplicat pe o scară foarte întinsă, iar cu drept cuvânt spune Schallmayer: „Neomaltusianismul este sinuciderea fără durere a unui popor.“

Mai bine studiată a fost problema denatalității Banatului, care dealfel prezintă și situația demografică cea mai tragică. Toți autorii sunt de acord în a evidenția faptul că denatalitatea e datorită unor cauze de ordin social-psihologic și că prosperitatea economică e în raport invers cu natalitatea „căci mama boierii nu vrea să nască decât boieri“; dealfel e prea bine cunoscută în România, bogăția proverbială a Banatului.

Astfel Dr. I. Nemoianu¹ spune: „Deasupra cauzelor de ordin moral se întinde ca un fir roșu concepția materialistă-liberalistă asupra rostului (vieții), ce în Banat a pătruns în cele mai îndepărtate colțuri: ascensiunea cu orice preț și pe orice căi, prestigiu social, standard ridicat, comoditate și lipsa spiritului de jertfă. Omul care a reușit mai bine în viață, nu este acela care a dăruit mai mult, ci cel care a luat mai mult și din moment ce concepem astfel viața, iară opinia publică o consacră, copilul devine o piedică în ascensiunea omului modern.“

Iar protopopul Dr. Ștefan Cioroianu² relevând influența elementelor străine colonizate în Banat de politica de desnaționalizare dusă de monarhia Austro-Ungară, cari au adus cu ei sistemul de „Zwei Kinder oder keine Kinder“, accentuiază acelaș frapt: „Noi preoții, cari

¹ Dr. I. Nemoianu: „Mortalitatea infantilă în Banat.“ Rev. Inst. Soc. Banat Criș. An. II. Nr. 6—9.

² Dr. Ștefan Cioroianu: „Cauzele sufletești ale descreșterii populației române din Banat R. I. S. B. Cr. No. 2—5.

avem ocaziunea să cunoaştem sufletele la mărturisire, orice ar spune statisticienii şi sociologii, ştim că descreşterea populaţiei noastre bănăţene este un lucru voit, este un calcul greşit, este o boală sufletească, care vrea să facă alte rândueli pe pământ, de cum le-a lăsat Dumnezeu. Noi preoţii ştim mai bine că fenomenul descreşterii populaţiei bănăţene este o pată urită şi străină, lipită pe suprafaţa clară a sufletului românesc.“

Preotul Melentie Şora¹ descrie în aceste cuvinte aspectul satelor bănăţene: „O linişte funesă apasă atmosfera de pe străzile satelor bănăţene. Ce jalnic aspect poate avea satul, oricât de simetric şi mare ar fi el, dacă stă încremenit în amorfie fără sburdălnicia, râsul, jocul copiilor, fără speranţa lor, fără viaţă.“

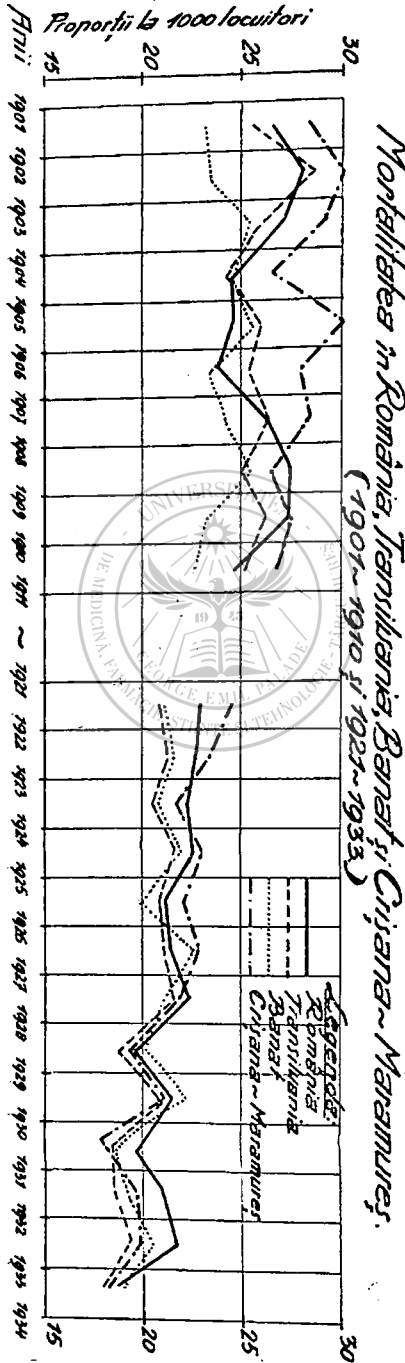
Iar profesorul Nicolae Iorga izbit de contrastul între starea lor economică înfloritoare şi lipsa copiilor le-a numit: „nişte cimitire frumoase.“

În rezumat natalitatea în intervalul de timp dela 1901—1933, a scăzut într'un grad mai mic în România şi Transilvania, (23⁰/₀ şi 31⁰/₀), şi a scăzut în mod catastrofal în Banat şi Crişana-Maramureş (68⁰/₀ şi 59⁰/₀).

Pentru îndreptarea situaţiei trebuie făcută în primul rând o reconstruire morală a societăţii, întărirea credinţei religioase, ce ne-a menţinut intacti dealungul veacurilor şi infiltrarea sentimentului de răspundere a fiecărui individ, pentru prosperarea biologică a neamului.

¹ Pr. Melentie Şora : »Biserica, familia şi natalitatea.“ R. I. S. B. Cr. No. 10—12, 1934.

4. Mortalitatea

a) *România*. În România mortalitatea care se găsea la o proporție foarte urcată în 1901 fiind de 26.5% prezintă o scădere lentă în decursul celor zece ani consecutivi. În 1921 ea e de 22.9% , prezintă oscilațiuni neregulate și cu ușoară tendință de scădere, până în anul 1932, când e de 21.7% . În 1933 se prezintă o decalare mare, ea scăzând brusc la 18.7% ; rămâne de văzut dacă această situație favorabilă pe care o arată anul 1933 se va menține, sau chiar va progresa în viitor.

b) *Transilvania*. Mortalitatea care la început se afla la 25.5% a prezentat oscilațiuni neregulate în deceniul ce a urmat, descreșterea mai mare s'a făcut între anii 1910 și 1921 ajungând dela 25.1% la 20.7% , în anii de după războiu ea a scăzut lent până în 1930, de când se produce o bruscă scădere, ce se evidențiază și mai mult în 1933, ajungând la 17.9% . Astfel ea a descrescut în decursul celor 33 de ani, mai mult decât cea a României și a celorlalte provincii

c) *Banat*. La anul 1901 mortalitatea în Banat era mai scăzută, decât în celelalte provincii. Ea descrește foarte puțin în deceniul prim; în decursul anilor de după războiu ea descrește foarte puțin până la anul 1933, când prezintă o bruscă scădere la 18.6% .

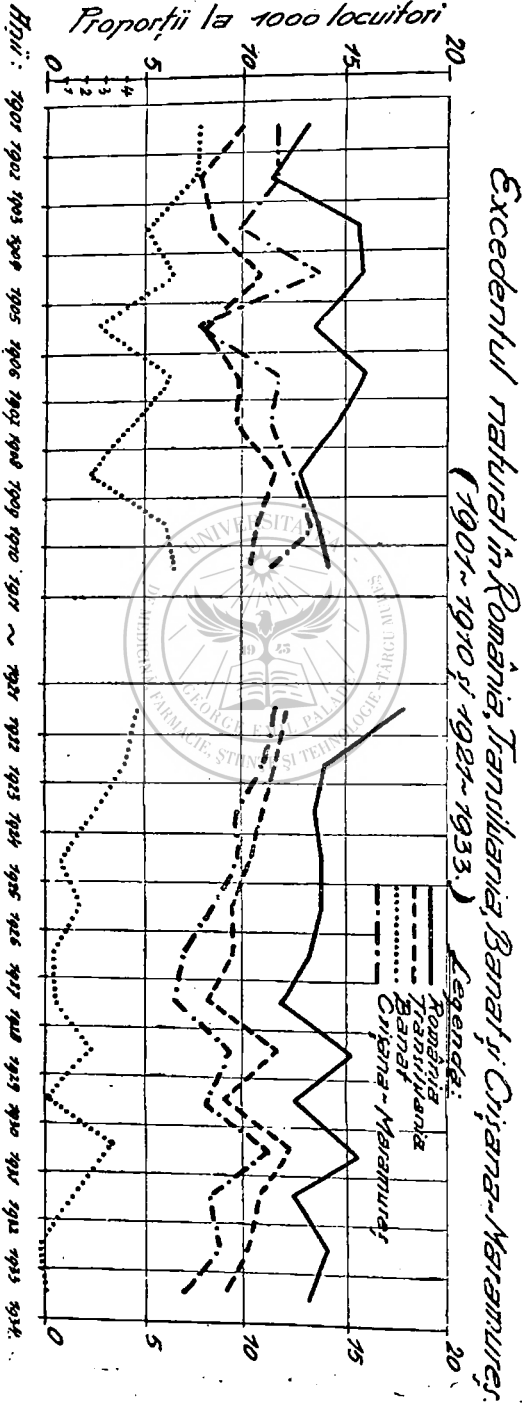
d) *Crișana-Maramureș*. Mortalitatea la început a fost mai urcată cu mult ca a celorlalte 28.4% , prezintă o scădere apreciabilă în primul deceniu, pentru a scădea în mod accentuat după războiu și îndeosebi dela 1930 încoace, astfel că ajunde la 18.5% în 1933.

Deci scăderea mortalității în România și Crișana-Maramureș prezintă o proporție mai mare, numai în anul 1933, care are un aspect foarte favorabil, din punct de vedere al mortalității. Descreșterea mortalității în Banat e deabia jumătate ca în celelalte provincii, ceea ce face ca Banatul deși la 1901 avea o mortalitate cu mult sub cea a Transilvaniei și în special a Crișanei-Maramureș, în 1933, ea să le fie superioară acestora.

Având în vedere, că principalele cauze de deces la noi sunt debilitatea congenitală, bolile primei copilării, pneumoniile, diareea, enterita și tuberculoza, cari în alte state, unde s'au pus bazele unei organizații sanitare serioase au scăzut foarte mult, — trecând pe planul al doilea, — ni se impune și nouă a desfășura o muncă metodică în această direcție, care ne va compensa prin roadele aduse, pe deplin eforturile depuse în acest sens; căci combaterea mortalității e un imperativ de ordin biologic, etic și cultural.

5. Excedentul natural

Proporții la 1000 locuitori

a) *România*. Excedentul natural prezintă oscilațiuni destul de mari, atât înainte cât și după războiu, totuși variațiunile lui nu prezintă vre-o tendință oarecare, deoarece proporția lui e aceeași atât la 1901, cât și la 1933 și anume de 13'3‰.

b) *Transilvania*. Excedentul se menține la un nivel sub cel al României, prezintă deasemenea variațiuni, fără un caracter bine precizat, astfel că diferența care se observă între anii 1901 și 1933 e f. mică (10‰ și 9'2‰).

c) *Banat*. În 1901 prezintă un excedent destul de scăzut 7'7‰, la diferență destul de mare față de al celorlalte; în primul deceniu prezintă oscilațiuni f. mari, cu o tendință precisă spre scădere lentă. În 1921 el e deabia 4'8‰, de 3 ori mai mic, decât al României întregite și mai bine de 2 ori mai mic, decât al celorlalte două provincii ciscarpatine. După aceea el scade în mod catastrofal, pentru a ajunge prin epuizare biologică, la dispariție completă în 1933, după o fază de agonie lugubră. *Prin o natalitate sub cea a Europei occidentale și prin o mortalitate peste cea a Europei orientale, Banatul a ajuns la o completă epuizare biologică. Cu copii mai puțini decât în Apus, cu morți mai mulți decât în Răsărit, nu e mirare că a primit tristul epitet de „cimitir al neamului românesc“; și îmi vin în minte cuvintele unui bocit din Banat¹⁾:*

„Dragul meu averea ta
c'or intra străinii în ea“.

Se știe influența pe care o exercită civilizația; ea face să scadă dintâiu mortalitatea și apoi natalitatea, se pare însă că Banatul, care se află la marginea de vest a țării noastre, a primit dela civilizație nu mai parța cea rea din punct de vedere biologic. Dealtfel Gaston Rageot²⁾ spune că: „Civilizația prin ea însăși nu însemnează nimic, efectele depind dela cei cari o primesc, se poate tot așa de ușor profita, ca și a muri“.

d) *Crișana-Maramureș*. Excedentul în această provincie se află în 1901 la 11'6‰, superior celui al Transilvaniei și Banatului. În primul deceniu prezintă oscilații fără o tendință oarecare. După războiu însă scăderea lui e vertiginoasă și ajunge în 1933 aproape la jumătatea valorii lui dela început (6'6‰).

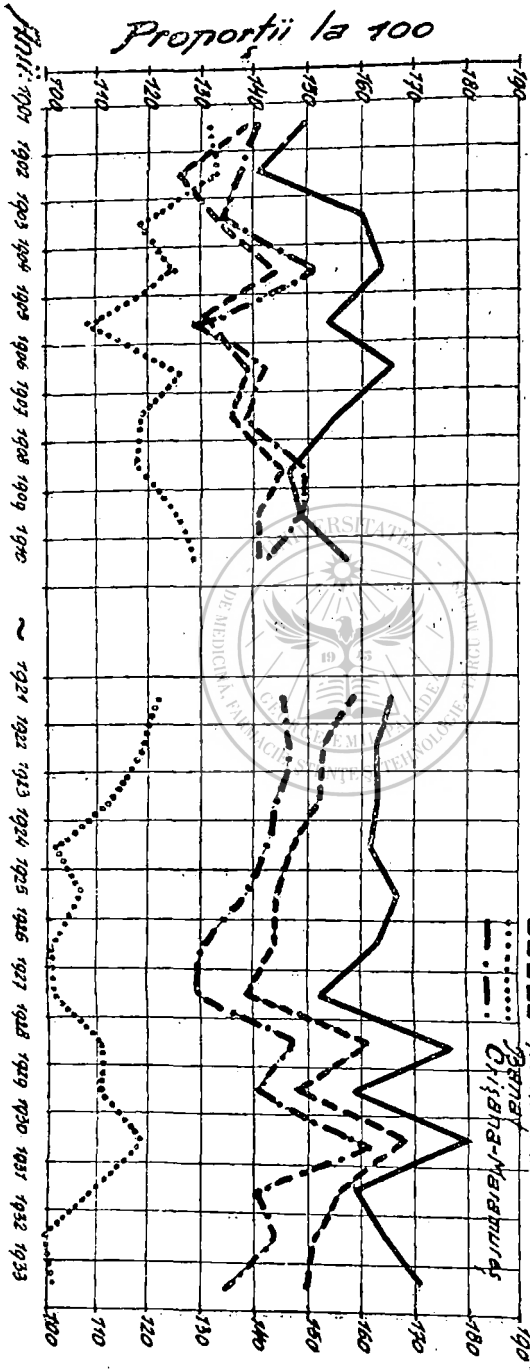
În rezumat excedentul natural în decursul acestei perioade de 33 de ani, în România și Transilvania se menține aproape la valoarea lui inițială; în Banat și Crișana-Maramureș, prezintă o scădere extraordinară de mare; ceea ce duce la dispariția lui completă în Banat și la reducerea lui la jumătate în Crișana-Maramureș. Ceea ce ne spune că: Banatul reprezintă o adevărată prăpastie pentru neamul românesc, iar Crișana-Maramureș pare a fi puntea peste această prăpastie, pe care o paște permanentul pericol de a se prăbuși în ea.

¹⁾ Citat după Melentie Șora l. c.

²⁾ Gaston Rageot: „La Natalité ses lois économiques et psychologiques“.

6. Indicele vital simplu

Proportii la 100

Indicele vital simplu în România, Transilvania, Banat și Crișana-Maramureș.
(1901-1910 și 1921-1933.)
Legendă:

a) *România*. Indicele vital simplu fiind raportul dintre numărul născuților și morților exprimat la 100, ne exprimă vitalitatea unui popor. În 1901 indicele vital e la 150·1, el prezintă ușoare oscilații în deceniul ce urmează, ajungând la 158·6 în 1910. În 1921 îl găsim la 166·7, pentru a crește progresiv, cu mici variante până la 1933, când ajunge la 171·7.

b) *Transilvania*. În 1901 indicele vital e de 139·4, deci sub cel al Vechiului Regat. Se menține aproape constant în decursul primului deceniu. După războiu la 1921 se află la o valoare mult mai urcată 158·2, pentru ca în anii de după războiu să prezinte o ușoară tendință spre scădere, totuși el se menține în 1933 la o valoare net superioară anului 1901 (151·5).

c) *Banat*. Indicele vital în această provincie la început deja se află sub a celorlalte 133·2, în primul deceniu scade în mod progresiv; după războiu scăderea lui e extraordinar de rapidă, așa că ajunge la 98·2 în 1933 și la 100·1 în 1933. În Banat indicele vital ar merita mai bine numele de indice fatal.

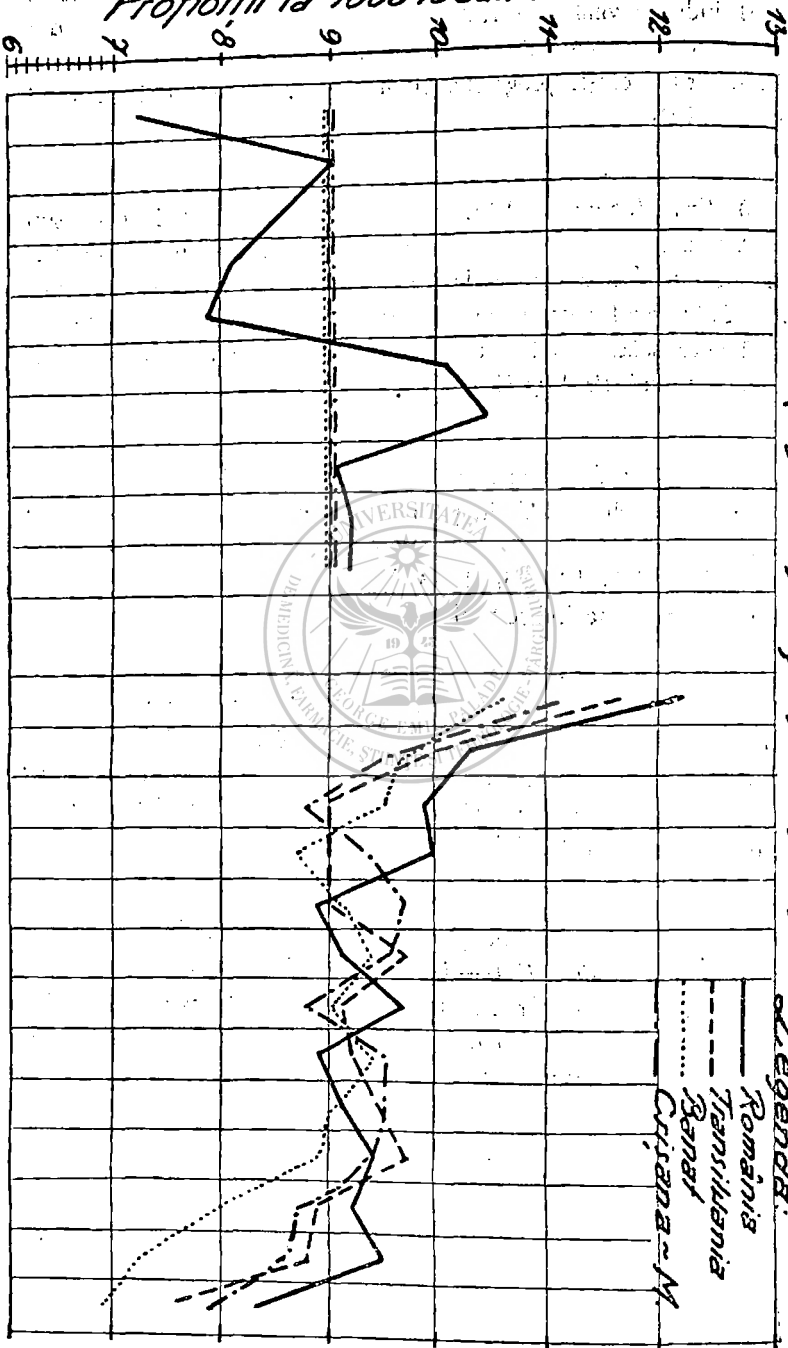
d) *Crișana-Maramureș*. Indicele vital al acestei provincii e superior celorlalte două din Ardeal în 1901 (140·7); prezintă oscilațiuni neregulate și fără o directivă bine evidențiabilă în primul deceniu; după războiu prezintă o ușoară urcare (147·0) și după variațiuni anuale neregulate ajunge în 1933 la un nivel inferior anului 1901 (135·9).

Din toate acestea extragem următoarele: Indicele vital în decursul perioadei anilor 1901—1933 în România, prezintă un evident caracter progresiv; în Transilvania el manifestă o ușoară urcare; în Banat ajunge la sfârșitul perioadei sub 100; iar în Crișana-Maramureș prezintă o ușoară regresivitate.

7. Căsătoriile

Proportii la 1000 locuitori

Anii: 1901 2 3 4 5 6 7 8 9 1910 ~ 1921 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 1935

(1901-1910 și 1921-1935)

Căsătoriile în România, Transilvania, Banat și Crișana-Maramureș.

Legendă:

- România
- - - Transilvania
- Banat
- · - · Crișana-M.

a) *România*. În 1901 proporția căsătoriilor e foarte mică 7.2% , ea crește progresiv în anii ce urmează, ajungând în 1910 la 9.2% . După războiu proporția lor ajunge, la 12.2% , — fenomen demografic prea bine cunoscut — pentru a scădea an de an ajungând în 1933 la 8.3% , o proporție mai urcată e drept decât în 1901, însă sub media anilor.

b) *Transilvania*. Înainte de războiu media lor e 9% , după războiu prezintă o urcare la 11.7% , pentruca după aceea proporția lor să descrească progresiv ajungând în 1933 la 7.6% , cea mai scăzută valoare din anii de până acum.

c) *Banat*. Înainte de războiu media e cea a Transilvaniei, după războiu prezintă o urcare mai mică decât celelalte provincii 10.6% , pentruca în anii următori, numărul lor să descrească mereu ajungând în 1933 la 6.9% , o valoare inferioară tuturor celorlalți ani și tuturor celorlalte provincii.

d) *Crișana-Maramures*. Media anilor înainte de războiu e ca și a celorlalte provincii din Ardeal. După războiu prezintă o evidentă sporire a lor 11.1% , iar în anii următori micșorându-se mereu proporția lor, să ajungă la 7.9% , inferioară celorlalți ani, dar superioară Transilvaniei și Banatului.

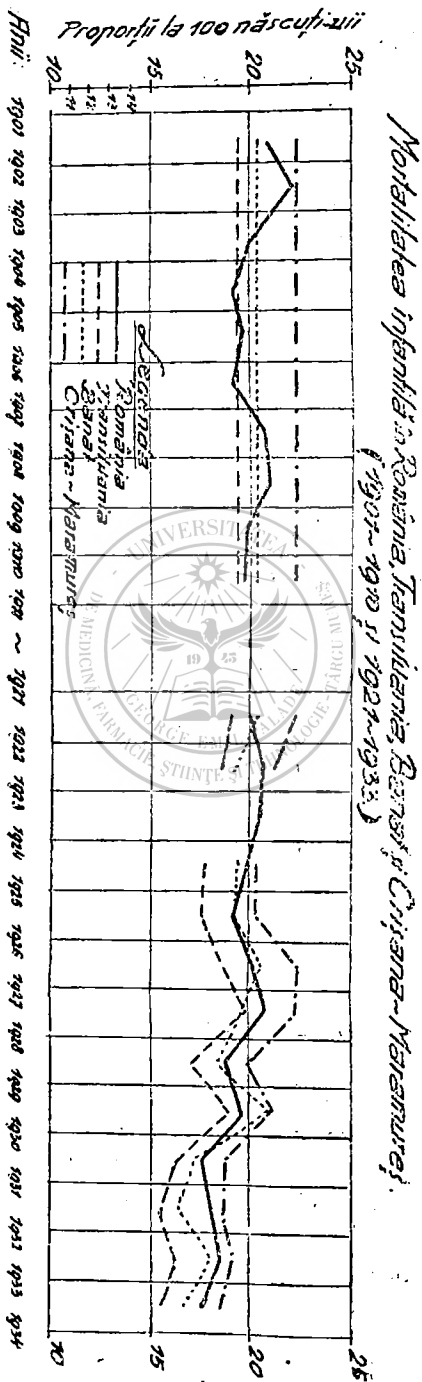
Familia fiind celula generatoare a societății și constituind prima condiție a reproducerii speciei umane și a creșterii populației, e indiciul prosperității unui popor; Sau după cum spune Dl Dr. O. Comșia¹: „Familia e un sacrament biologic, care sintetizează trecutul și în care se plămădește viitorul, ... iar omul ca individ nu reprezintă decât o valoare numerică, și nu o valoare funcțională în biologia societății,“ — evident că importanța ei pentru evoluție e foarte mare.

Având în vedere descreșterea proporției căsătoriilor în ultimii ani îndeosebi în Banat, Transilvania și Crișana-Maramures, statul nu poate sta indiferent de această problemă, căci după cuvintele Dlui Prof. Iuliu Moldovan²: „În centrul preocupărilor biopolitice va sta familia procreatoare, ca singurul focar, de a cărui puritate depinde viitorul biologic“.

¹ Dr. O. Comșia „Biologia familiei.“ B. E. și B. No. 8—9—10—1934.

² L. c.

8. Mortalitatea infantilă

a) *România*. Mortalitatea infantilă în România în anul 1901, fiind de 20.5%, se menține cu mici variațiuni la un nivel urcat, până în anul 1928, când prezintă o bruscă scădere la 18.7%, de atunci se menține la un nivel mai scăzut, ajungând în 1933 la 17.4%.

b) *Transilvania*. Media mortalității infantile înainte de războiu e 19.6%, în 1921 e de 19.2%, pentruca în anii următori să descrească mereu și îndeosebi în ultimii 4 ani, ajungând astfel în 1933 la 15.3%, cea mai scăzută din România.

e) *Banat*. Media anilor dinainte de războiu e 22.3%, la 1921 e 20.3%, în anii de după războiu descrește lent pentru a ajunge la 16.6% în 1933.

d) *Crișana-Maramureș*. Proporția medie a mortalității infantile înainte de războiu e 22.2%, mai urcată deci, ca a celorlalte două provincii de dincoace de Carpați. În 1921 o găsim la acelaș nivel, pentruca să descrească în anii următori, ajungând la 18.5% în 1933; mai urcată deci decât a României și a celorlalte provincii.

După cum se știe problema mortalității infantile e de o mare importanță pentru țara noastră, deoarece avem tristul privilegiu de a figura în fruntea tuturor țărilor europene în privința ei. Asupra factorilor, cari contribuie la marea noastră mortalitate infantilă Dl Dr. G. Banu¹ relevă următorii: ignoranța, lipsa de metodă și dezinteresarea.

Cauzele cele mai importante ale mortalității infantile sunt următoarele: Afecțiunile gastro-intestinale, maladiile aparatului respirator, debilitatea congenitală, maladiile infecțioase și tuberculoza.

Deasemenea sunt de relevat factorii sociali de o egală importanță: starea materială, numărul copiilor în familie, numărul persoanelor pe cameră și munca mamei în cursul sarcinei și alăptării. Sunt prea bine cunoscute condițiile sociale de trai ale țărâncei noastre, munca ei istovitoare, ce nu cunoaște odihnă, alimentația insuficientă și mizeria în care-și duce viața.

„*Wo Mutter leiden, leiden Kinder*“ a spus cu drept cuvânt Prof. Dr. Thiele din Berlin și cuvintele acestuia pare c'ar fi rostite

¹ Dr. G. Banu: „Mortalitatea infantilă în România“.

direct pentru țara noastră. Cine dintre cei cări s'au născut și au trăit la țară, nu știu că din straja dimineții până seara ea muncește la cot cu bărbatul și în plus ea trebuie să gătească seara mâncarea și să poarte grije de gospodărie. Ce disproporție între viața țărăncei române și a orășancei; una n'are clipă de odihnă nici pentru a-și alimenta ființa plâpândă la care i-a dat viață, alta se neurastenizează de plictiseala unei trândăvii permanente. Și totuși ce valori biologice pentru nația noastră aduce una, a cărei viață e numai muncă și ce ridicol aport îl aduce cealaltă. Sunt cuvinte grele, dar adevărate. Să vede că neamului nostru i-a fost scris să trăiască și să-și mențină existența sub vremi de suferință și astăzi e scris că tot în suferință trebuie să se nască și să-și sporească forțele.

„Unde sufăr mamele, sufăr și copiii“ a spus cu bună dreptate profesorul german și situația țării noastre e cea mai elocventă dovadă a veracității lor. Atâtea vieți tinere se pierd în vârstă fragedă și când te gândești, că toate acestea datorită neglijenței noastre în politica sanitară. Mortalitatea infantilă e cea mai fidelă și cea mai expresivă dovadă despre starea ei sanitară, — ce umilitoare dovadă ținem să dăm străinătății. Fié¹ spunea următoarele: „Mortalitatea infantilă este la discreția noastră. Ea este la discreția mamelor a căror datorie este să păzească copilul lor și să-l hrănească... la discreția legiuitorului, care are imperioasa datorie de a adapta legile ocrotitoare ale copilăriei, noilor condiții de viață“.

În Belgia din 1919 există „Oeuvre nationale de l'enfance“. În Italia, care protejază foarte mult mama și copilul, din 1925 funcționează: „Opera nazionale per la protezione della maternita e del infanzia“; iar în Ungaria lupta împotriva mortalității infantile o duce „Societatea Stefania“.

Deci o organizare metodică a asistenței sociale se impune pe baza unei legi, care să ocrotească mama și copilul dela țară. Se impune o asistență la naștere, o educație elementară în materia regulilor de puericultură, care să se facă de către sora de ocrotire, dispensare de puericultură și case de ocrotire, totatătea fapte prevăzute deja în Legea Sanitară și de Ocrotire din 1930, dari cari nu se aplică.

¹ Citat după Dr. Ygrec.

Redăm după Dl Prof. Dr. G. Popoviciu¹ rezultatele realizate în ce privește mortalitatea infantilă în plasa sanitară model Gilău (Cluj):

Anii	1924	1928	1931	1933
Proporții la 100 născ. vii	20.2	17.8	17.5	13.6

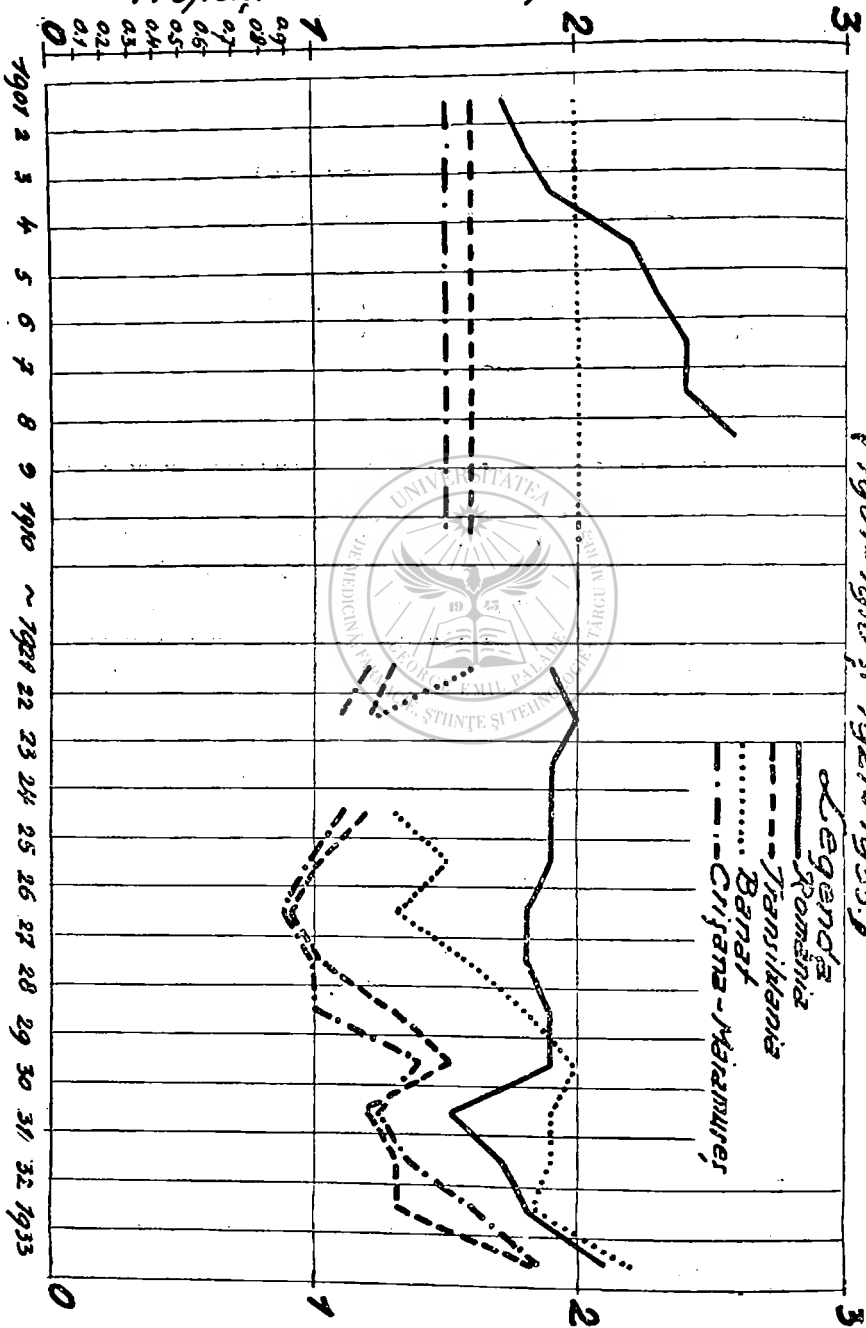
Se remarcă din scăderea aceasta mare a mortalității infantile, ce se poate face și la noi prin o organizare sanitară sistematică și prin o muncă metodică.

Deci în rezumat putem spune că: mortalitatea infantilă în decursul perioadei 1901—1933 în România, Banat și Crișana-Maramureș s'a redus foarte puțin; a scăzut ceva mai simțitor în Transilvania, menținându-se totuși la un nivel foarte urcat, ce ne rezervă locul pe primul plan și pe mai departe între statele europene. Pentru ștergerea acestei rușini naționale se impune organizarea unei opere de asistență socială pentru femeile gravide și copilul dela țară și o muncă metodică sanitară în această direcție.

¹ Dr. G. Popoviciu: „Progresul puericultural realizat în plasa sanitară model Gilău”. B. E. și B. No. 8•9•10—1924.

9. Mortinatalitatea.

Proportii la 100 născuți-vii

Mortinatalitatea în România, Transilvania, Banat și Crișana-Maramureș.
(1901-1910 și 1921-1933.)

a) *România*. Prezintă în decursul perioadei 1901—1910 o urcare progresivă a mortinatalității dela 1.7% la 2.6%; în anii de după războiu ea se menține cu mici oscilații în jurul proporției de 1.9%, pentru a crește ușor în 1933 la 2.1%.

b) *Transilvania*. Media înainte de războiu e de 1.6%. După războiu în 1921 scade la 1.3%, pentru ca în anii ce urmează să se mențină în jurul acestei valori până în 1933 când prezintă o urcare bruscă la 1.8%.

c) *Banat*. Media înainte de războiu e 2%, după războiu o găsim la 1.6%, în primii ani ce urmează descrește, pentruca după aceea să crească progresiv ajungând în 1933 la 2.2%, cea mai urcată dintre toate mortinatalitățile provinciilor.

d) *Crișana-Maramureș*. Media anilor 1901—1910 e de 1.5%, mai scăzută decât a celorlalte provincii, în 1921 scade la 1.2%, în anii următori până în 1931 prezintă o tendință spre scădere, pentruca dela acest an să crească ajungând în 1933 de 1.8%.

Deci mortinatalitatea în decursul celor 33 de ani în România, Transilvania, Banat și Crișana-Maramureș a crescut în mod progresiv. Fiind bine cunoscut rolul sifilisului, în producerea ei, o combatere sistematică a acestei plăgi sociale se impune.

CAPITOLUL VI.

Comparația mișcării populației din România, Transilvania, Banat și Crișana-Maramureș cu a altor state

Mișcarea populației în câteva state¹

(Proporții)

No. curent	STATUL	Natalitatea (proporții la 1000 loc.)			Mortalitatea (proporții la 1000 loc.)			Excedentul natural (prop. 1000)			Mortalit. infantilă (prop. 100 n. v.)		
		Anii			Anii			Anii			Anii		
		1901—1905	1921—1925	1931—1932	1901—1905	1921—1925	1931—1932	1901—1905	1921—1925	1931—1932	1913	1921—1925	1931—1932
1	Germania	34.3	21.3	15.6	19.9	13.1	11.0	14.4	8.2	4.6	15.1	12.2	8.1
2	Bulgaria	40.7	39.0	30.4	22.5	20.8	16.6	18.2	18.2	13.8	—	—	13.6
3	Cehoslovacia	—	27.1	21.2	—	16.2	14.2	—	10.9	7.0	—	14.7	—
4	Ungaria	36.4	29.4	23.6	25.2	19.9	17.2	11.2	9.5	6.4	20.1	18.5	17.3
5	Polonia	—	35.0	29.4	—	18.7	15.2	—	16.3	14.2	—	—	14.2
6	Italia	32.6	28.9	24.4	22.0	17.0	14.7	10.6	11.9	9.7	13.8	12.5	11.3
7	Franța	21.2	19.3	17.4	19.6	17.2	16.0	1.6	2.1	1.4	11.4	9.5	7.6
8	România	39.7	37.9	34.6	25.8	22.3	21.2	13.9	15.6	13.4	20.2	20.1	18.5
9	Japonia	31.8	34.6	32.2	20.5	21.9	19.0	11.3	12.7	13.2	15.2	16.1	13.2
10	Spania	35.1	30.1	28.2	26.1	20.4	16.8	9.0	9.7	11.4	15.5	14.3	11.4
11	Rusia europ.	—	44.6	—	—	24.5	—	—	20.1	—	—	—	—

¹ Tablou făcut după Dr. P. Râmneanțu: Mișcarea populației în câteva state. B. E. B. No. 7, 1934.

a) *Natalitatea*. Din acest tablou observăm că natalitatea în decursul ultimelor 3 decenii a descrescut foarte mult, aproape în toate țările, și în deosebi în Germania într'un mod extraordinar; — se și spune de altfel că Germania a perdut într'un deceniu, ceea ce Franța a pierdut într'un secol. În România și Transilvania descreșterea se găsește cam în media descreșterii celorlalte țări. Cu totul altfel stau lucrurile pentru Banat și Crișana-Maramureș, căci descreșterea lor nu e întrecută decât de cea a Germaniei și deci e dintre cele mai mari, înregistrate cândva în istoria mișcării populației.

b) *Mortalitatea* a descrescut aproape în toate țările într'o porție mai mică decât natalitatea, — excepție face numai Spania și Japonia. În România, Transilvania, Banat și Crișana-Maramureș, descreșterea e mult sub nivelul descreșterii tuturor celorlalte state; astfel că țara noastră își menține și pe mai departe locul tragic de a fi în fruntea tuturor în privința mortalității.

c) *Excedentul natural*; rezultat al natalității și mortalității a descrescut aproape în toate țările din cauza scăderii proporționale mai mari a natalității decât a mortalității, — excepție fac Spania și Japonia. În România și Transilvania descreșterea e relativ destul de mică. Pe când a Banatului și Crișanei-Maramureș, e catastrofală, din cauza marelui scăderi a natalității și micii scăderi a mortalității. Banatul îndeosebi are o situație unică pe glob, — ne mai posedând excedent, — ba având chiar un deficit, situația Crișanei-Maramureș nu e întrecută decât de a Germaniei.

d) *Mortalitatea infantilă*. Mortalitatea copilăriei a descrescut în toate țările, dar în special în Franța și Germania. În România, Transilvania, Banat și Crișana-Maramureș descreșterea e foarte mică, ceea ce rezervă și în această privință locul întâi, — ce irodiană glorie. O veche tradiție românească ne face să calculăm mortalitatea infantilă la 100 născuți vii; noi suntem tradiționaliști din fire, de aceea ținem să ne menținem pe acest principiu și în privința recordului mortalității infantile.

Deci din toate acestea putem extrage următoarele: comparativ cu celelalte state mari și limitrofe România și Transilvania prezintă o scădere mijlocie a natalității și f. mică a mortalității

generale și a celei infantile. Banatul și Crișana-Maramureș prezintă o situație unică, la ele descreșterea natalității e enormă, iar a mortalității generale și infantile f. redusă, ceea ce le dă un aspect lugubru demografic. Având în vedere rezultatele obținute în alte țări prin o muncă sistematică în acest domeniu, din partea oficialității noastre se recere ca obligație de conștiință națională, o luptă pe acest tărâm și în special pentru reducerea mortalității generale și a celei infantile; ce constituiesc pentru țara noastră în ziua de azi o adevărată calamitate.

CAPITOLUL VII.

Probabilitatea creșterii populației viitoare din România, Transilvania, Banat și Crișana- Maramureș

Intr'un articol publicat în ziarul Universul Dl. Dr. Sabin Manuilă¹ spune că populația țării noastre sporește în mijlociu cu 1 milion locuitori tot la 4 ani și că în baza acestui fapt va avea la sfârșitul anului 1938, o cifră a populației ce va depăși 20 de milioane. Cred că a fost între chestiunile de demografie, pe cari opinia publică totdeauna curiosă de viitor, le-a citit cu mai mult interes.

De aceea țin la sfârșitul lucrării să dau după calculele făcute de Dl. Dr. P. Râmneanțu², după metoda lui Pearl și Read L. I. creșterea probabilă ce o va avea o populația din România, Transilvania, Banat și Crișana-Maramureș în anii viitori:

a) *România*. La anul 1980 va avea aproape 26 milioane de locuitori, iar la 2030 va avea 31,504,000. Până la anul 2060 România va avea o creștere mare a populației, iar dela acest an creșterea va deveni din ce în ce mai mică, ca în jurul anului 2200 populația să devină staționară. Cea mai ridicată cifră a populației pe care va avea-o România actuală va fi de 36,500,000. La aceasta va ajunge în jurul anului 2200. Densitatea relativă a populației din acel timp va fi de 124 locuitori pe kmp.

¹ Dr. Sabin Manuilă: „România merge spre 20 milioane de locuitori”.

² L. c.

b) *Transilvania*. Viitoarea cifră a populației va fi în anul 1980 de 4,084,000, iar la anul 2030 de 4,822,000. Maximul pe care-l poate avea vreodată actuala arie a Transilvaniei va fi de 6,050,000 locuitori și aceasta se va întâmpla în jurul anului 2150. În acel timp densitatea va fi de 103 locuitori pe kmp.

c) *Banatul*. În anul 1980 va avea 1,133,000, iar la anul 2030, va avea 1,259,000. Cifra maximă a populației din Banat, într-o epocă dincolo de 2250 va fi de 1,650.000. Densitatea relativă a populației din Banat, la acea epocă va fi de 88 de locuitori pe 1 kmp. Rata aceasta de creștere și densitatea mică ce o va avea populația, constituie o adevărată curiozitate demografică.

d) *Crișana-Maramureș*. La anul 1980 va avea 1.753,000 locuitori. Maximum de populație va fi de 2,050,000 și se va petrece în jurul anului 2150. Densitatea relativă în acel timp va fi de 96 locuitori de 1 kmp., intermediară deci între cea a Banatului și a Transilvaniei.

Deși din datele pe cari le avem asupra evoluției numerice a populației de pe suprafața pământului, reiese faptul că populația este în continuă creștere, totuși sunt mulți cari fac anumite rezerve. Astfel Gaston Bouthoul¹ relevă referitor la prevederea în demografie următoarele: Cunoștințele în materie de istoric al mișcării populației ne sunt foarte limitate. Ele se urcă cele mai multe la începutul secolului XIX, iar evoluția demografică a Chinei și Indiei, cele 2 mari focare ale omenirii, nici azi nu ne este cunoscută. Nu putem ști ce mentalitate vor avea generațiile viitoare, nici ce fel de viață vor duce nici ce factori noi vor interveni. Și pentru a-și ilustra scepticismul, asupra acestei probleme, citează faptul că demografii germani pe la 1900 prevedeau că germania în anul 1920 va avea 100 milioane locuitori, iar Franța 30 milioane. Ori timpul i-a desmințit.

Cu toate rezervele făcute putem spune următoarele: După calculele D-ului Dr. P. Râmneanțu făcută după metodele lui Pearl și Read L. I. maximum de populație pe care-l va avea România va fi de 36,500,000 locuitori și se va întâmpla în jurul anului 2200; maximul Transilvaniei va fi de 6,050,000 și se va întâmpla în jurul anului 2150; maximul Banatului va fi de 1.650.000 și se va întâmpla într-o epocă dincolo de 2250; maximul Crișanei-Maramureș va fi de 2,050,000 și se va întâmpla în jurul anului 2150.

¹ L. c.

CAPITOLUL VIII.

Concluziile.

1. Scopul tezei de față e de a reda o privire retrospectivă, asupra evoluției demografice a populației din Ardeal, înțelegând sub această denumire cele trei provincii istorice: Transilvania, Banat și Crișana-Maramureș. Prin calculele făcute la teritoriul actual al provinciilor, asupra mișcării populației între anii 1901—1910, după datele statisticii maghiare s'a dat posibilitatea unei comparații reale, asupra evoluției populației înainte și după războiu.

2. În diverse timpuri asupra problemei populației au evoluat două principii, cel cantitativ demoflic și cel calitativ eugenic, cari divergente în interpretarea avută, totuș la o analiză mai amănunțită nu se exclud, — cantitatea nu exclude calitatea, sau după cuvintele lui Bertillon: „pena avea calitatea, trebuie să avem cantitatea“. Și după învățămintele pe cari le putem deduce din evoluția populației în diverse timpuri, civilizația izvorâtă din continua luptă a vieții, trebuie să fie biofilă și nu biofobă, iar ținta evoluției populației să fie o „demofilie eugenică“.

3. Scopul pe care-l urmărește statul este păstrarea de sine, deci el nu poate sta nepăsător în fața descreșterii pe zi ce trece a natalității, care micșorează puterea de expansiune a unui popor și diminuează dinamismul națiunii, cu atât mai puțin se justifică o neatențiune pentru problema mortalității în general și cea a mortalității infantile în special, care am putea spune constituie specificul lugubru al demografiei noastre.

4. În intervalul dela 1869—1930, deci în decurs de 61 de ani populația în Transilvania a crescut cu 817,712; în Banat cu 118,294; și în Crișana-Maramureș cu 390,069 locuitori.

5. După războiul mondial proporția sexului feminin crește față de cea a bărbaților în toate cele trei provincii.

6. În repartizarea populației pe vârstă intervin modificări în sensul, că după război proporția populației de peste 20 de ani crește în de-favorul celei de sub această vârstă, cu alte cuvinte populația are ten-dința de a îmbătrâni; într'un grad mai mic în Transilvania, mult mai mare în Crișana-Maramureș și în special în Banat.

7. Având în vedere că 89.5% din populația românească din Ardeal e rurală, deci cu un potențial biologic f. ridicat; iar deosebi-rile esențiale între caracterele mediului urban și rural, fiind bine cu-noscute și interdependența lor biologică un fapt pe deplin dovedit, având în vedere și viteza de urbanizare a Ardealului, care în ultimul timp a fost destul de urcată, crescând în decursul ultimelor două de-cenii populația urbană cu 23.66% (anii 1910—1930), putem prevedea cu certitudine că aspectul orașelor ardeleni din punct de vedere al naționalităților, în decursul a 2 generații va fi identic, cu acel al sa-telor. Iar Statului Român îi incumbă datoria ca această canalizare urbană a populației să fie făcută spre o prosperare culturală și eco-nomică, fără însă de a se altera, caracterul biologic al neamului nostru.

8. În Județele din Sud Estul Transilvaniei (Ciuc, Odorheiu și Trei-Scaune), în cari după limba vorbită și neamul declarat Români ar fi într'o proporție de 26%, în ce privește compoziția sanghină (te-acția de izohemaglutinare), după cercetările făcute de Dl. Dr. P. Râm-neanțu în colaborare cu Dl. Dr. P. David, formăm o majoritate zdro-bitoare de 65—70%.

9. Prin calitățile moștenite dela străbuni și prin numărul cres-când al nostru, neamul românesc s'a menținut dealungul secolilor de impilare și suferință. Prezentul ne aparține prin numărul mare al nostru, ce ne dă dreptul de stăpânire. Iar viitorul e tot al nostru prin vigoarea biologică superioară, ce ne-o atestă indicele vital. Acesta-i adevărul.

Din analiza și compararea fenomenelor demografice din Ro-mânia, Transilvania, Banat și Crișana-Maramureș în intervalul de timp 1901—1910 și 1921—1933 extragem următoarele:

10. Natalitatea a scăzut într'un grad mai mici în România și Transilvania (23% și 31%) și a scăzut în mod catastrofal în Banat și Crișana-Maramureș (68% și 59%). Știm că natalitatea reprezintă forța de expansiune a unui popor, iar scăderea ei constituie o istovire a izvorului său de întărire și o gravă amenințare pentru viitor. Im-portanța problemei la noi se evidențiază și mai mult, observând faptul

că scăderea colosală a natalității se manifestă tocmai la granițele de vest ale țării noastre, unde o politică de stat ar cere tocmai o întărire a lor.

11. Scăderea mortalității în România, Transilvania și Crișana-Maramureș e destul de lentă și nu prezintă o proporție mai mare de descreștere, decât în anul 1933, care are un aspect foarte favorabil din punct de vedere a mortalității pentru țara noastră. Scăderea mortalității în Banat e deabea jumătate ca în celelalte provincii, ceea ce face ca Banatul deși la 1901 avea o mortalitate cu mult sub cea a Transilvaniei și în special a Crișanei-Maramureș, în 1933 ea să le fie superioară acestora.

12. Având în vedere că principalele cauze de deces la noi sunt: debilitatea congenitală, bolile primei copilării, pneumoniile, diareea, enterita și tuberculoza, cari în alte state, unde s'au pus bazele unei organizații sanitare serioare, au scăzut f. mult, trecând pe planul al doilea, ni se impune și nouă a desfășura o muncă metodică în această direcție, care ne va compensa prin roadele aduse pe deplin eforturile depuse în acest sens; — căci combaterea mortalității e un imperativ de ordin biologic, etic și cultural.

13. Excedentul natural în România și Transilvania se menține aproape la valoarea lui inițială. În Banat și Crișana-Maramureș prezintă o scădere extraordinar de mare, ceea ce duce la dispariția lui completă în Banat și la reducerea lui la jumătate în Crișana-Maramureș. Ceea ce ne spune că din punct de vedere biologic Banatul e o adevărată prăpastie pentru neamul românesc, iar Crișana-Maramureș, pare a fi puntea peste această prăpastie, pe care o paște permanentul pericol de a se prăbuși în ea.

14. Indicele vital simplu în România prezintă un evident caracter progresiv, în Transilvania el manifestă o ușoară urcare; în Banat ajunge la sfârșitul perioadei sub 100; iar în Crișana-Maramureș prezintă o ușoară regresivitate.

15. Având în vedere descreșterea proporției căsătoriilor în ultimii ani îndeosebi în Banat, Transilvania și Crișana-Maramureș, statul nu poate sta indiferent de această problemă, căci după cuvintele D-lui Prof. Iuliu Moldovan: „În centrul preocupărilor biopoliticii va sta familia procreatoare, ca singurul focar, de a cărui puritate depinde viitorul biologic“.

16. Mortalitatea infantilă în România, Banat și Crișana-Maramureș s'a redus f. puțin; a scăzut ceva mai simțitor în Transilvania, menținându-se însă și aici la un nivel f. urcat, ce ne rezervă locul

pe primul plan și pe mai departe între statele europene. Pentru ștergerea acestei rușini naționale se impune organizarea unei opere de ocrotire pentru femeea gravidă și copilul dela țară și o muncă metodică sanitară în această direcție.

17. Mortinatalitatea în România, Transilvania, Banat și Crișana-Maramureș a crescut în mod progresiv. Fiind bine cunoscut rolul sifilisului în producerea ei, o combatere sistematică a acestei plăgi sociale se impune.

18. Comparativ cu celelalte state mari și limitrofe România și Transilvania prezintă o scădere mijlocie a natalității și a f. mică a mortalității generale și a celei infantile; Banatul și Crișana-Maramureș prezintă o situație unică, la ele descreșterea natalității e enormă, iar a mortalității generale și infantile f. redusă; ceace le dă un aspect lugubru demografic. Având în vedere rezultatele obținute în alte țări, printr-o muncă sistematică în acest domeniu, din partea oficialității noastre se cere ca o obligație de conștiință națională, a lupta pe acest tărâm și în special pentru reducerea mortalității generale și a celei infantile, ce constituiesc pentru țara noastră în ziua de azi o adevărată calamitate.

19. După calculele D-ului Dr. P. Râmneanțu făcute după metoda lui Pearl și Read, maximum de populație pe care-l va avea România actuală va fi de 36,500,000 locuitori și se va întâmpla în jurul anului 2200; maximum Transilvaniei va fi de 6,050,000 și se va întâmpla în jurul anului 2150; maximum Banatului va fi de 1,650,000 și se va întâmpla într-o epocă dincolo de 2250; maximum Crișanei-Maramureș va fi de 2,050,000 și se va întâmpla în jurul anului 2150.

Văzută și bună de imprimat

Decanul Facultății:

(ss) Prof. Dr. D. MICHAİL

Președintele tezei:

(ss) Prof. Dr. I. MOLDOVAN

4958

46/27